

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτικές»

«Η διένεξη της Υπερδνειστερίας»

Αλίνα Μποράν

Κόρινθος, Ελλάδα, Φεβρουάριος 2015

University of Peloponnese

Faculty of Social and International Sciences

**Department of Political Science and International
Relations**

Master Program in International Relations and Politics

«The transnistrian conflict»

Alina Boran

Corinth, Greece, February 2015

Η διένεξη της Υπερδνειστερίας

Σημαντικοί Όροι: διένεξη Υπερδνειστερίας, Δημοκρατία της Μολδαβίας, σύγκρουση, Δνείστερος

Περίληψη

Η Μολδαβία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η μαύρη τρύπα της Ευρώπης. Χωρίς βιομηχανική παραγωγή, πλουτοπαραγωγικές πηγές ή πρόσβαση στη θάλασσα, η Δημοκρατία της Μολδαβίας και η περιοχή της Υπερδνειστερίας αποτελούν μήλο της έριδος. Πρόκειται για μια μικρή έκταση γης η οποία ανήκει στην εδαφική επικράτεια της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και αυτοανακηρύχτηκε ανεξάρτητο κράτος χωρίς διεθνή αναγνώριση διατηρώντας στενές σχέσεις με την Ρωσία.

Η εκδήλωση της διένεξης της Υπερδνειστερίας στις αρχές της δεκαετίας του 1990 αποτέλεσε αναπάντεχη εξέλιξη για τη διεθνή κοινότητα. Παράλληλα, το νεοϊδρυθέν Μολδαβικό κράτος, κουβαλώντας μια βαριά κομμουνιστική κληρονομιά και μην έχοντας την απαραίτητη διπλωματική εμπειρία για να διαχειριστεί τέτοιου είδους καταστάσεις, έκανε πολλές μη επιτυχημένες προσπάθειες επίλυσης.

Η διαδικασία διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2000 και έπειτα, καθώς και το ότι η Δημοκρατία της Μολδαβίας μπήκε στη σφαίρα ενδιαφέροντος της, αναζωπύρωσε τις ελπίδες για μια επίλυση της διένεξης της Υπερδνειστερίας υπέρ της. Τα πράγματα βέβαια δεν είναι τόσο απλά, η δυσαρέσκεια της Ρωσίας, βλέποντας ακόμη έναν πρώην δορυφόρο της να αποκτά έντονες εμπορικές σχέσεις με τη Δύση, είναι φανερό και εκδηλώνεται με εμπάργκο και ασφυκτικές οικονομικές πολιτικές προς το εξαρτημένο και ήδη αδύναμο Μολδαβικό κράτος.

The transnistrian conflict

Keywords: transnistrian conflict, Republic of Moldova, Dniester

Summary

Moldova could be described as the black hole of Europe. Without industrial production, sources of wealth or sea access, Moldova and the Transnistrian region are a bone of contention. It is about a small stretch of land which belongs to the territory of the Republic of Moldova and proclaimed itself independent state without international recognition, maintaining close relations with Russia.

The onset of the Transnistrian conflict in the early 1990s was unexpected development for the international community. Meanwhile, the newly founded state of Moldova, carrying a heavy communist legacy and not having the necessary diplomatic experience to manage such situations, made several unsuccessful efforts to resolve it.

The enlargement process of the European Union from 2000 onwards, and that Moldova entered in her sphere of interest, has rekindled hopes for a settlement of the Transnistrian conflict in its favor. Things certainly are not so simple, discontent of Russia, seeing a former satellite acquiring strong trade relations with the West, it is obvious and is manifested by stifling embargo and economic policies to the dependent and already weak Moldovan state.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	4-6
Κεφάλαιο 1 Η διένεξη της Υπερδνειστερίας.....	7
1.1 Το ιστορικό πλαίσιο της περιοχής.....	7-15
1.2 Η γεωπολιτική και στρατηγική σημασία της Υπερδνειστερίας.....	15-17
Κεφάλαιο 2 Το κόστος της διένεξης και η σημασία της επίλυσης.....	18
2.1 Οι συνέπειες των ενόπλων συγκρούσεων.....	18-20
2.2 Οι οικονομικές και ανθρώπινες απώλειες.....	20-22
2.3 Η επιδείνωση του επιχειρηματικού κλίματος.....	22-25
2.4 Τα προβλήματα και τα πλεονεκτήματα της επίλυσης.....	25-28
Κεφάλαιο 3 Σχέδια επίλυσης της διένεξης.....	29
3.1 Σχέδιο Πριμακόφ.....	29-30
3.2 Μνημόνιο Κόζακ.....	30-32
3.3 Σχέδιο Μπελκόβσκι.....	32-33
3.4 Σχέδιο Ποροσένκο.....	33-35
Κεφάλαιο 4 Ο ρόλος βασικών διεθνών πρωταγωνιστών στη διευθέτηση της διένεξης.....	36
4.1 ΟΑΣΕ και η Δημοκρατία της Μολδαβίας.....	36-38
4.2 Η πολιτική της ΕΕ.....	38-42
4.3 Η πολιτική της Ρωσίας.....	42-44
Συμπεράσματα.....	45-46

Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, η σύγκρουση στην Υπερδνειστερία παραμένει μια από τις πιο σοβαρές αλλά και από τις λιγότερο μελετημένες. Αποτελεί ένα θέμα μείζονος σημασίας όχι μόνο για την κρατική υπόσταση και την ακεραιότητα της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, αλλά και για τη σταθερότητα ολόκληρης της περιοχής. Η δυνατότητα και η δυσκολία επίλυσης αυτής της διένεξης έγκειται στο γεγονός ότι δεν έχει αποσαφηνιστεί εντελώς: α) ποιο είναι ακριβώς το αντικείμενο της διένεξης, οι επιπτώσεις της και η σημασία της και β) ποιες είναι οι προσπάθειες επίλυσης που έχουν γίνει και ποια τρίτα κράτη έχουν κυρίως εμπλακεί ή έχουν πάρει θέση;

Υπερδνειστερία ονομάζεται επίσημα το κομμάτι εδάφους που βρίσκεται στην αριστερή όχθη του ποταμού Δνειστερου και το οποίο στα ανατολικά του συνορεύει με την Ουκρανία. Πρόκειται για μια γεωγραφική περιοχή που καταλαμβάνει μια φαινομενικά ασήμαντη εδαφική επικράτεια περίπου 4.200 τετραγωνικών χιλόμετρων. Αποτελεί τμήμα της Δημοκρατίας της Μολδαβίας αντιπροσωπεύοντας το 11% του εδάφους της . Συνολικά ο πληθυσμός της περιοχής ξεπερνάει τα 500.000 άτομα με τους Ρώσους και τους Σλάβους να αποτελούν την πλειοψηφία¹. Χωρίς ιδιαίτερη οικονομική δραστηριότητα, επιβιώνει στην ουσία με τη βοήθεια της Ρωσίας. Συντάξεις, επιδοτούμενο φυσικό αέριο, εξαγωγή των προϊόντων που παράγουν, προσφορά ρωσικών διαβατηρίων και επομένως ευκολότερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας της Ρωσίας είναι κάποια από τα προνόμια που προσφέρει η Ρωσία στους κατοίκους της Υπερδνειστερίας².

Η διένεξη της Υπερδνειστερίας αρχίζει στις 2 Σεπτεμβρίου 1990, όταν η λεγόμενη Μολδαβική Δημοκρατία της Υπερδνειστερίας αυτοανακηρύχθηκε ανεξάρτητο κράτος χωρίς καμία διεθνή αναγνώριση. Αυτονομιστές στην αριστερή όχθη του Δνειστερου, επικουρούμενοι από ρωσικά και ουκρανικά στρατεύματα, πήραν υπό τον έλεγχο τους το μεγαλύτερο μέρος της επικείμενης περιοχής. Ο στρατός της Δημοκρατίας της Μολδαβίας ήταν μακράν πιο αδύναμος έναντι της 14^{ης} μεραρχίας του σοβιετικού στρατού, η βάση του

¹Henry Srebrnik (2013), *The frozen conflict between Moldova and Transnistria*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.theguardian.pe.ca/Opinion/Letter-to-editor/2013-12-17/article-3546763/The-frozen-conflict-between-Moldova-and-Transnistria/1> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

²Dan Peleschuk (2014), «*Transnistria: Russia's beachhead in Europe*», Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/europe/130913/transnistria-russia-europe> [Πρόσβαση 17 Δεκεμβρίου 2014]

οποίου βρισκόταν στην Μολδαβική Δημοκρατία της Υπερδνειστερίας, γεγονός που εμπόδιζε τη Δημοκρατία της Μολδαβίας να ανακτήσει τον έλεγχο στην ανατολική της περιοχή. Η προαναφερόμενη κατάσταση επηρέασε και καθόρισε σε μεγάλο βαθμό και την τρέχουσα κατάσταση της Δημοκρατίας της Μολδαβίας.

Έναυσμα για το ξέσπασμα της σύγκρουσης ήταν ένας νόμος, που εγκρίθηκε τον Αύγουστο του 1989, σύμφωνα με τον οποίο η μολδαβική γλώσσα που βασίζεται στη λατινική γραφή, καθιερώθηκε από το καθεστώς ως επίσημη γλώσσα του κράτους³. Οι αυτονομιστές χρησιμοποίησαν ως πρόσχημα για τις αποσχιστικές τους ενέργειες τη νομοθεσία για τις γλώσσες, η οποία εγκρίθηκε από το Κισινάου. Η νομοθεσία αυτή, σε σύγκριση με άλλες πρώην σοβιετικές δημοκρατίες, ήταν μία από τις πιο φιλελεύθερες. Επιπλέον, με την πολιτική του εκρωτισμού και σοβιετισμού, η οποία προωθούνταν από τις αρχές κατά την προηγούμενη περίοδο, οι Ρώσοι κατέλαβαν θέσεις-κλειδιά στη διοίκηση και την οικονομία της Μολδαβικής Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας, ιδιαίτερα στην περιοχή της αριστερής όχθης του Δνείστερου, τις οποίες τώρα ήθελαν να διατηρήσουν⁴.

Η χρονιά του 1991 σηματοδότησε για τη Δημοκρατία της Μολδαβίας την έναρξη ενός κυρίαρχου, ενιαίου, αδιαίρετου και ανεξάρτητου κράτους. Το Σύνταγμα του 1994 επιβεβαίωσε τις γενικές αρχές του κράτους δικαίου, δημιούργησε νέες κοινωνικές αξίες, τις οποίες στη συνέχεια έμελλε να εγγυηθεί, να διασφαλίσει και να προστατεύσει. Καθόρισε ένα σύστημα αρχών που σχεδιάστηκε για να μεταφέρει και να οργανώσει την πολιτική, κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική και θρησκευτική ζωή του κράτους και οικοδόμησε τη νομική βάση της χώρας. Η απόκτηση της ανεξαρτησίας και η θέσπιση των πρώτων μέτρων οικοδόμησης του κράτους δεν μπόρεσαν να αποφύγουν τις εσωτερικές ταραχές που προέκυψαν από τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, ταραχές παρόμοιες με εκείνες άλλων κρατών-μελών της Σοβιετικής Ένωσης.

Η σύγκρουση της Υπερδνειστερίας είχε και έχει πολύ σοβαρές συνέπειες για τη Δημοκρατία της Μολδαβίας. Παρά το γεγονός ότι πλέον δεν διεξάγονται στρατιωτικές επιχειρήσεις στα εδάφη της, υπάρχουν διάφορες συνέπειες, όπως η εδαφική αποσύνθεση, η καταστροφή της εδαφικής της ακεραιότητας, οικονομικός και πολιτικός εκφοβισμός.

³Natalya Belitser (2013), *Transnistrian Conflict: State of Affairs and Prospects of Settlement*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.blackseanews.net/en/read/55025> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁴Dan Dungaciu, *Moldova ante portas*, Editura Tritonic, Bucuresti 2005 σελ. 263-264

Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι ενώ το ζήτημα της Υπερδνειστερίας αποτελεί μείζον ζήτημα για το Μολδαβικό κράτος, αυτό φαίνεται να μην θεωρείται τόσο σημαντικό ζήτημα για το λαό του⁵. Δηλαδή, ενώ σε πολιτικό επίπεδο η διένεξη της Υπερδνειστερίας βρίσκεται στην κορυφή της ατζέντας των φλεγόντων ζητημάτων, δεν παρατηρείται να είναι εξίσου σημαντικό για το κοινωνικό σύνολο. Σύμφωνα με στατιστικές, οι πολίτες της Δημοκρατίας της Μολδαβίας θεωρούν ως σοβαρότερα προβλήματα του κράτους τη φτώχεια, την εγκληματικότητα και το πληθωρισμό, γεγονός που έχει χαρακτηριστεί ως αδιαφορία από την πλευρά τους για την προοπτική επανένωσης της Υπερδνειστερίας με την Δημοκρατία της Μολδαβίας .

Η επιλογή ανάλυσης του συγκεκριμένου θέματος πηγάζει από το γεγονός ότι η επίλυση της διένεξης της Υπερδνειστερίας αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για το Μολδαβικό κράτος, αλλά και ζήτημα καθοριστικής σημασίας για την πορεία του προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο πλαίσιο αυτό, η ηγεσία στο Κισινάου καταβάλλει πολυδιάστατη προσπάθεια για ευαισθητοποίηση της διεθνούς κοινότητας σε περιφερειακά ζητήματα, μέχρι συζητήσεις με τις μη αναγνωρισμένες αρχές της Υπερδνειστερίας. Η διένεξη της Υπερδνειστερίας αποτελεί λεπτό και χρονοβόρο ζήτημα που χρήζει προσεκτικού χειρισμού διότι αποτελεί απόκρυφο παιχνίδι των μεγάλων δυνάμεων, με τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Ρωσία να έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για τη κατάσταση στη περιοχή και να έχουν πάρει ανοιχτά θέση .

Ο σκοπός της εργασίας είναι, βασιζόμενη σε εκτενή ανάλυση δευτερογενών πηγών και πρωτογενών πηγών κυρίως μολδαβικής προέλευσης, να αναδείξει τη σημασία αυτής της σύγκρουσης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, να αναλύσει τις επιπτώσεις της σύγκρουσης για τους ανθρώπους της περιοχής, τις προσπάθειες που έχουν γίνει για την επίλυσή της και το ρόλο των βασικών πρωταγωνιστών. Απ' αυτήν τη σκοπιά, το κεντρικό επιχείρημα που προτάσσει είναι η ανάγκη για συνεργασία των διεθνών δρώντων ώστε να ισχυροποιηθεί το Μολδαβικό κράτος και να αναδειχτούν τα πλεονεκτήματα της Υπερδνειστερίας όντας μέρος της Δημοκρατίας της Μολδαβίας.

⁵Nicu Popescu and Leonid Litra, « *TRANSNISTRIA: A BOTTOM-UP SOLUTION* », Διαθέσιμο στη δ/νση http://ecfr.eu/page/-/ECFR63_TRANSNISTRIA_BRIEF_AW.pdf , [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

Κεφάλαιο 1

Η διένεξη της Υπερδνειστερίας

1.1 Το ιστορικό της περιοχής

Μετά τη σύσταση της Σοβιετικής Ένωσης στις 30 Δεκεμβρίου 1922, ο Ιωσήφ Στάλιν ανέκτησε τις περισσότερες από τις επαρχίες της Τσαρικής Αυτοκρατορίας, τις οποίες είχε χάσει κατά τη διάρκεια της επανάστασης. Η Βεσσαραβία παρέμεινε μέρος της Ρουμανίας, ενώ ανατολικά του Δνεϊστερου στις 10 Ιανουαρίου 1924, δημιουργήθηκε η Αυτόνομη Σοβιετική Σοσιαλιστική Μολδαβική Δημοκρατία ως αυτόνομη επαρχία εντός της Ουκρανικής Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας⁶. Πρώτη πρωτεύουσα ήταν η Μπάλτα και το 1928 μετατοπίστηκε στο Τιράσπολ. Με τη δημιουργία της Αυτόνομης Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Μολδαβικής Δημοκρατίας, η ηγεσία της Σοβιετικής Ένωσης έλπιζε να ενθαρρύνει έναν προ-σοβιετικό αλυτρωτισμό στη Βεσσαραβία και να αυξήσει την επιρροή της στη Ρουμανία, χωρίς όμως εν τέλει να επιτύχει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Η Αυτόνομη Σοβιετική Σοσιαλιστική Μολδαβική Δημοκρατία είχε διάρκεια ζωής 16 μόλις χρόνια και στις 2 Αυγούστου του 1940, μετά από προσθαφαίρεση εδαφών δημιουργήθηκε η Μολδαβική Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία⁷.

Η κατάρρευση του κομμουνιστικού μπλοκ έθεσε τη Μόσχα σε δύσκολη θέση λόγω της απώλειας των κρατών μελών της ΕΣΣΔ, τα οποία αποτελούσαν φράγμα εναντίον του ΝΑΤΟ. Η Σοβιετική Ένωση, όντας ενήμερη για την επικείμενη κατάρρευση προσπάθησε να εφαρμόσει διάφορες στρατηγικές για να διατηρήσει την επιρροή της στα γύρω κράτη. Η Υπερδνειστερία αποτελεί μια τέτοια περίπτωση καθώς αποτελεί μέρος της ίδιας νέο-αυτοκρατορικής λογικής της Μόσχας για έλεγχο των απομακρυσμένων περιοχών των γειτονικών εδαφών.

⁶*Istoria republicii Moldova pe scurt (Η ιστορία της Δημοκρατίας της Μολδαβίας εν συντομία)*, Διαθέσιμο στη δ/ση http://www.informator.md/ro/despre-moldova/descopera-moldova/istoria-si-cultura/53_istoria-republicii-moldova-pe-scurt/ [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁷*R.A.S.S. Moldovenească (1924-1940) Privire sinoptică (Η Αυτόνομη Σοβιετική Σοσιαλιστική Μολδαβική Δημοκρατία (1924-1940) Μια συνοπτική ματιά)*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.morarup.narod.ru/RASSM.htm>[Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Η προέλευση της σύγκρουσης χρονολογείται το 1989, όταν η Μολδαβική Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία υιοθέτησε μια σειρά μέτρων για την επισημοποίηση της μολδαβικής γλώσσας και τη μετάβαση από την κυριλλική στη λατινική γραφή . Στη συνέχεια, το καλοκαίρι του 1990 η Μολδαβική Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία ανακοίνωσε την ανεξαρτητοποίηση της . Το πρόβλημα των επίσημων γλωσσών εξελίχτηκε σε πολύ λεπτό ζήτημα για την Δημοκρατία της Μολδαβίας. Η μη συμβατότητα με τη νέα πολιτική εκδηλώθηκε πιο φανερά στην Υπερδνειστερία, μια περιοχή όπου Ρώσοι και Ουκρανοί αποτελούσαν την πλειοψηφία της αστικής ζώνης. Μέσα από μια εκστρατεία εκφοβισμού και βίας, οι αυτονομιστές σταδιακά επέκτειναν τον έλεγχο τους σε ολόκληρη την περιοχή. Στο πλαίσιο των συζητήσεων για την υπογραφή μιας νέας Ενωτικής συμφωνίας και της άρνησης της Μολδαβικής Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας να ενταχθεί σε αυτή, η σοβιετική ηγεσία διέταξε τα στρατεύματα της 14^{ης} μεραρχίας του σοβιετικού στρατού να καταλάβουν όλα τα στρατηγικά σημεία της αριστερής όχθης. Το Σεπτέμβρη του 1990 αυτοανακηρύχτηκε η Σοβιετική Σοσιαλιστική Μολδαβική Δνειστριακή Δημοκρατία και στις 25 Αυγούστου 1991, το Ανώτατο Σοβιέτ της Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Μολδαβικής Δνειστριακής Δημοκρατίας υιοθέτησε τη διακήρυξη ανεξαρτησίας της νέας δημοκρατίας με το όνομα – Μολδαβική Δημοκρατία της Υπερδνειστερίας ⁸ .

Στις 12 Απριλίου 1991, η Πρόεδρος του Ανωτάτου Σοβιέτ της ΕΣΣΔ Ανατόλι Λουκιάνοβ ενέκρινε το αίτημα των αυτονομιστών της Υπερδνειστερίας για να επιτραπεί η αλλαγή των νόμιμων οργάνων επιβολής του νόμου στο ανατολικό τμήμα της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και η δημιουργία νέων. Το έγγραφο του Ανωτάτου Σοβιέτ της ΕΣΣΔ, συνέθεσε τη νομική βάση των απαιτήσεων της μη αναγνωρισμένης Μολδαβικής Δημοκρατίας της Υπερδνειστερίας και την πηγή εστίας του πολέμου (2 Μαρτίου έως 21 Ιουλίου 1992). Οι ηγέτες της Ρωσικής Ομοσπονδίας και οι ηγέτες από το Τιράσπολ, με την υποστήριξη της 14^{ης} μεραρχίας του σοβιετικού στρατού και των Κοζάκων, προκάλεσαν μια σύγκρουση και στη συνέχεια έναν πόλεμο, με το πρόσχημα των εθνικών διακρίσεων και της παραβίασης των δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Από την άλλη πλευρά, η Δημοκρατία της Μολδαβίας, η οποία κήρυξε την ανεξαρτησία της στις 27 Αυγούστου 1991, υπερασπιζόταν την ανεξαρτησία και την ακεραιότητά της. Εν τέλει, ο πόλεμος αυτός ενώ είχε όλα τα

⁸ *Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM) (1940 - 1991) (Η Σοβιετική Σοσιαλιστική Μολδαβική Δημοκρατία 1940-1991)*, Διαθέσιμο στη δ/νση http://istoria.md/articol/5/Republica_Sovietic%C4%83_Socialist%C4%83_Moldoveneasc%C4%83_RSSM [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

χαρακτηριστικά ενός εμφύλιου πολέμου, στην ουσία διεξαγόταν μεταξύ της Ρωσίας και της Δημοκρατίας της Μολδαβίας⁹.

Τον Ιούλιο του 1992, οι μάχες άρχισαν να επιδεινώνονται ενώ η 14^η μεραρχία του σοβιετικού στρατού παρενέβη για να υποστηρίξει τους αυτονομιστές, γεγονός που επηρέασε αποφασιστικά την έκβαση αυτής της ένοπλης σύγκρουσης και οδήγησε στην ήττα της Δημοκρατίας της Μολδαβίας με την υπογραφή ανακωχής. Στις 21 Ιουλίου του 1992 στη Μόσχα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, Μίρτσεα Σνέγκουρ, και ο Πρόεδρος της Ρωσικής Ομοσπονδίας, Μπόρις Γιέλτσιν, υπέγραψαν μια συμφωνία για την ειρηνική επίλυση της διένεξης¹⁰. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε την εγκαθίδρυση μιας ειρηνευτικής δύναμης, συμπεριλαμβανομένου των δυνάμεων της Μολδαβίας, της Ρωσίας και της Υπερδνειστερίας, τη σταδιακή απόσυρση της 14^{ης} μεραρχίας του σοβιετικού στρατού καθώς και τη δημιουργία μιας ελεύθερης οικονομικής ζώνης στο Μπεντέρ. Στην πραγματικότητα, αυτό σημαίνει επίσης ότι η ηγεσία της Δημοκρατίας της Μολδαβίας έχει κατανοήσει ότι, μόνο κατόπιν συμφωνίας με τη Ρωσική Ομοσπονδία η ένοπλη σύγκρουση μπορούσε να σταματήσει, διότι η Ρωσική Ομοσπονδία εμπλεκόταν άμεσα σε αυτή, τόσο με την 14η μεραρχία του σοβιετικού στρατού από την Υπερδνειστερία, όσο και με την άμεση στρατιωτική, οικονομική και πληροφοριακή υποστήριξη των αυτονομιστών¹¹.

Έτσι, ακόμα και μετά από τον τερματισμό της ένοπλης σύγκρουσης, η Ρωσία συνέχισε να στηρίζει στρατιωτικά, πολιτικά και οικονομικά το καθεστώς του Τιράσπολ, επιτρέποντας του τη συνέχεια ύπαρξης και δίνοντας του ένα βαθμό αυτονομίας από τη Δημοκρατία της Μολδαβίας¹². Τα στρατεύματα της 14ης μεραρχίας του σοβιετικού στρατού εξακολουθούν να έχουν τη βάση τους στην επικράτεια της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, παρά τις υποχρεώσεις που ανέλαβε η Ρωσία στη σύνοδο κορυφής του ΟΑΣΕ στην

⁹Dan Dungaciu, *Moldova ante portas*, Editura Tritonic, Bucuresti 2005,page 303

¹⁰Andrew Andersen, *The Conflict in Transnistria: National Consensus is a Long Way off (1990 - present)*, Διαθέσιμο στη δ/ση http://www.conflicts.rem33.com/images/moldova/nistru_konflikt.htm [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

¹¹Ioan Silviu Nistor, *Istoria Românilor din Transnistria (Η ιστορία των Ρουμάνων από την Υπερδνειστερία)*, Editura Eminescu, 1995 σελ.24

¹²Henry Srebrnik (2013), *The frozen conflict between Moldova and Transnistria*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.theguardian.pe.ca/Opinion/Letter-to-editor/2013-12-17/article-3546763/The-frozen-conflict-between-Moldova-and-Transnistria/1> [Πρόσβαση Δεκεμβρίου 2014]

Κωνσταντινούπολη το 1999 και πολλές ακόμη φορές στη συνέχεια¹³. Λόγω της αέναης υποστήριξης της Ρωσίας, η Υπερδνειστερία διαχωρίστηκε από το υπόλοιπο της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και η σύγκρουση έχει μετατραπεί σε μια παγωμένη σύγκρουση¹⁴. Η 14η μεραρχία του σοβιετικού στρατού εξακολουθεί να παραμένει ένα σημαντικό πρόβλημα, ακόμη και αν το 1994 υπεγράφη μια συμφωνία μεταξύ της Ρωσίας και της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, σύμφωνα με την οποία οι στρατιωτικές δυνάμεις που έχουν αναπτυχθεί στην εθνική επικράτεια πρέπει να εγκαταλείψουν την περιοχή μέσα σε περίοδο τριών μηνών, συμφωνία που δεν επικυρώθηκε από την Κρατική Δούμα της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Την χρονική περίοδο 1992-1999 ο αριθμός των στρατευμάτων μειώθηκε αισθητά και καταστράφηκε μια σημαντική ποσότητα πυρομαχικών. Στις 24 Νοεμβρίου 1994 ένα νέο σύνταγμα επικυρώθηκε στην Δημοκρατία της Μολδαβίας, το οποίο αναγνώρισε την αυτονομία της Υπερδνειστερίας.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990 έγινε μια ακόμη προσπάθεια για την επίλυση της σύγκρουσης. Τον Ιούλιο του 1999, το Κισινάου και το Τιράσπολ συνέταξαν μια Κοινή Δήλωση στο Κίεβο, σύμφωνα με την οποία συμφώνησαν ότι οι σχέσεις τους θα συνεχιστούν με βάση τα κοινά σύνορα και τη κοινή οικονομική, νομική, στρατιωτική και κοινωνική πολιτική.

Ένα άλλο σχέδιο επίλυσης της διένεξης, το οποίο πρότειναν οι Ρώσοι, ονομάζεται Μνημόνιο Κόζακ και προέβλεπε ένα κοινό κράτος που απαρτίζεται από την Μολδαβία και την Υπερδνειστερία. Το σχέδιο ήταν 2.000 ρωσικά στρατεύματα να παραμείνουν στη Μολδαβία μέχρι το 2020. Το μνημόνιο αυτό, το είχε μοιχοκόψει ο ίδιος ο Βλαντιμίρ Βορόνιν, ο οποίος ακύρωσε τη συνάντηση με τον Πούτιν στις 25 Νοέμβρη 2003 για την υπογραφή του μνημονίου, υπό την πίεση ηγετών του ΟΑΣΕ, της ΕΕ και των ΗΠΑ, οι οποίοι υποστήριζαν ότι η υπογραφή του θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την δυνατότητα της Μολδαβίας να γίνει ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό κράτος. Ο Πρόεδρος Βορόνιν πρότεινε την υπογραφή του Συμφώνου Ασφάλειας και Σταθερότητας για τη Δημοκρατία της Μολδαβίας

¹³ Alexandru Baltag, Veaceslav Berbeca, Christopher J. Borgen, Denis Cenusă, Mete Hatay, Oazu Nantoi, Ilia Roubanis, Irina Severin, Sylvia Tiryaki, Orestis Tringides, Radu Vrabie, *Managing Intractable Conflicts: Lessons from Moldova and Cyprus*, edited by Mensur Akgun, 2013 σελ.59-60

¹⁴ OSCE solicita din nou Rusiei retragerea trupelor din Transnistria (2011), (Ο ΟΑΣΕ ζητάει εκ νέου από την Ρωσία να αποσύρει τα στρατεύματά της από την Υπερδνειστερία), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.ziare.com/international/rusia/osce-solicita-din-nou-rusiei-retragerea-trupelor-din-transnistria-1106590> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

από τη Ρωσία, την Ουκρανία, τη Ρουμανία, την ΕΕ και τις ΗΠΑ, αλλά η Ρωσία θεωρεί το Σχέδιο Κόζακ ως την καλύτερη λύση. Αντίθετα, η ΕΕ και οι ΗΠΑ υποστηρίζουν τη δημιουργία μιας διεθνούς ειρηνευτικής επιχείρησης υπό την επίβλεψη του ΟΑΣΕ.

Ο Πρόεδρος της Ουκρανίας, Βίκτωρ Γιούσενκο, παρουσίασε ένα σχέδιο επίλυσης της διένεξης της Υπερδνειστερίας, το οποίο περιέχει ορισμένες διατάξεις που παρέχουν στην περιοχή της Υπερδνειστερίας αυτονομία, με το δικαίωμα απόσχισής από τη Δημοκρατία της Μολδαβίας, σε περίπτωση ένωσης της Δημοκρατίας της Μολδαβίας με τη Ρουμανία. Το σχέδιο δεν απαιτεί την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων και των εξοπλισμών όπλων από την Υπερδνειστερία. Η ΕΕ και οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να έχουν διαμεσολαβητικό ρόλο. Μετά τη επεξεργασία των υποχρεώσεων απόσυρσης του ρωσικού στρατιωτικού εξοπλισμού σε συνεργασία με την Υπερδνειστερία και μετά τη σύνοδο του ΟΑΣΕ στην Κωνσταντινούπολη το 1999 και 2001, η Υπερδνειστερία αρνήθηκε να τεθεί σε εφαρμογή το σχέδιο απόσυρσης των όπλων τη συγκεκριμένη περίοδο που προέβλεπε το ΟΑΣΕ, εικαζόμενη την άρνηση της Μολδαβίας να συνεργαστεί στο θέμα της διαγραφής του χρέους της Τιράσπολ από την *Gazprom*, τον λεγόμενο «οικονομικό αποκλεισμό» που είχε υποστεί από τη Δημοκρατία της Μολδαβίας καθώς και την άρνηση της Δημοκρατίας της Μολδαβίας να υπογράψει το Μνημόνιο Κόζακ¹⁵.

Συμπεριλαμβανομένου όλων των παραπάνω, το αποσχισμένο καθεστώς φαίνεται να επιτείνει τις συγκρούσεις. Σε αρχική φάση, πραγματοποίησε αναγκαστικό κλείσιμο των σχολείων που δίδασκαν στη ρουμανική γλώσσα στην Μολδαβική Δημοκρατία της Υπερδνειστερίας και προσπαθεί να εξαλείψει οποιοδήποτε ρουμάνικο στοιχείο στη περιοχή.

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα εξάλειψης του ρομανικού στοιχείου βρίσκεται στον τομέα της εκπαίδευσης. Τα σχολεία που διδάσκουν στη ρουμάνικη γλώσσα αντιμετώπιζαν πολλά εμπόδια στη λειτουργία τους με αποτέλεσμα να μειώνονται χρόνο με το χρόνο. Η άνοδος του Σεβτσιούκ στη εξουσία το Σεπτέμβρη του 2011 είχε γεμίσει αισιοδοξία το ρουμονόφωνο πληθυσμό καθώς πρόκειται για ένα πιο νέο άτομο, ανοιχτό στον διάλογο

¹⁵United States Commission on Security and Cooperation in Europe, *Testimony : Ambassador William Hill, Head of OSCE Mission in Moldova-OSCE*, Διαθέσιμο στη δ/νση http://www.csce.gov/index.cfm?FuseAction=ContentRecords.ViewWitness&ContentRecord_id=207&ContentType=D&ContentRecordType=D&ParentType=H [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

και με ενδιαφέρον για τα κοινωνικά ζητήματα ¹⁶. Ο χρόνος όμως τους διέψευσε καθώς ενώ το 2012 λειτουργούσαν οχτώ σχολεία, το 2014 απέμεινε μόλις ένα. Επί του παρόντος λοιπόν, στην Υπερδνειστερία λειτουργεί μόλις ένα σχολείο το οποίο διδάσκει στη ρουμάνικη γλώσσα και χρησιμοποιεί την λατινική γραφή . Παρόλο που γίνεται συστηματική προσπάθεια να εξαλειφτεί οποιοδήποτε στοιχείο παραπέμπει στη ρουμάνικη κουλτούρα, το συγκεκριμένο σχολείο είναι υπερπλήρες από μαθητές και για τον λόγο αυτό λειτουργεί σε τρεις βάρδιες, συνιστώντας στην ουσία τρία σχολεία¹⁷.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ασχοληθεί με το συγκριμένο ζήτημα, χαρακτηρίζοντας το ως παραβίαση του δικαιώματος στη πρόσβαση στην εκπαίδευση .Ο Στέφαν Φούλε, Ευρωπαίος Επίτροπος της Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας και Διεύρυνσης, ανέφερε μια απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 2012, λέγοντας ότι « η παρεμπόδιση λειτουργίας των σχολείων ρουμανικής γλώσσας στην Υπερδνειστερία αποτελεί παραβίαση του δικαιώματος στην εκπαίδευση των παιδιών που ζουν στην περιοχή της Υπερδνειστερία, των οποίων τα ρουμάνικα είναι η μητρική γλώσσα »¹⁸.

Οι ΗΠΑ και η ΕΕ έχουν εμπλακεί ενεργά στη διαδικασία διαμεσολάβησης της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και της Υπερδνειστερίας, ως επίσημοι παρατηρητές. Το σύστημα διαπραγμάτευσης "5+2" περιλαμβάνει το Κισινάου, το Τιράσπολ, τη Ρωσία, την Ουκρανία και τον ΟΑΣΕ ως τους πέντε κύριους παράγοντες, ενώ τις ΗΠΑ και την ΕΕ ως επίσημους παρατηρητές. Ο πρώτος γύρος των διαπραγματεύσεων πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2005. Ο γύρος του Μαρτίου 2006 κατέληξε σε αδιέξοδο, με έμφαση στο ζήτημα της πρόσβασης των αγροτών της Ντοροτσκάια στα εδάφη τους που βρίσκονται στην επικράτεια της Μολδαβικής Δημοκρατίας της Υπερδνειστερίας.

¹⁶S.O.S.! Școlile moldovenești din regiunea transnistreană sunt pe cale de dispariție (2012), (S.O.S.! Τα μολδαβικά σχολεία από την Υπερδνειστερία βρίσκονται υπό εξαφάνιση), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.timpul.md/articol/s-o-s--scolile-moldovenesti-din-regiunea-transnistreana--sunt-pe-cale-de-disparitie-32255.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

¹⁷Patrick Cox (2014), *Transnistria is a slice of Cold War real estate — and even its name is in dispute*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.pri.org/stories/2014-03-24/transnistria-slice-cold-war-real-estate-and-even-its-name-dispute> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

¹⁸Stefan Füle (2014), *Commissioner: Harassment of Romanian-language schools in Transnistria goes against right to education*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.enpi-info.eu/eastportal/news/latest/36060/Commissioner:-Harassment-of-Romanian-language-schools-in-Transnistria-goes-against-right-to-education> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Στις 30 Δεκεμβρίου 2005, οι εκπρόσωποι της Ουκρανίας και της Δημοκρατίας της Μολδαβίας υπέγραψαν μια συμφωνία στην οποία αναφέρεται ότι τα προϊόντα που παράγονται από τις εταιρείες της Υπερδνειστερίας θα εξάγονται νόμιμα στην Ουκρανία. Για την συμμόρφωση με τα πρωτόκολλα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) σχετικά με τα έγγραφα που σχετίζονται με την προέλευση των προϊόντων στο διεθνές εμπόριο, η Δημοκρατία της Μολδαβίας και η Ουκρανία συμφώνησαν ότι οι εταιρείες της Υπερδνειστερίας μπορούν να εγγραφούν στο δημόσιο της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, για να λάβουν τα απαραίτητα έγγραφα εξαγωγής, ώστε να είναι δεκτές από τον ΠΟΕ, και να αναγνωριστούν από την Ουκρανία. Η Μολδαβική Δημοκρατία της Υπερδνειστερίας κατήγγειλε σχεδόν αμέσως το σχέδιο, χαρακτηρίζοντάς το ακόμη μια προσπάθεια για οικονομικό αποκλεισμό κατά παράβαση του Μνημονίου της 8 Μαΐου 1997¹⁹. Η Ουκρανία αργότερα ανέστειλε τη συμφωνία. Εν τέλει, μετά από ορισμένες προσαρμογές, μια αναθεωρημένη εκδοχή της συμφωνίας τέθηκε σε ισχύ στις 3 Μαρτίου 2006. Ξεκινώντας από τις 15 Μαρτίου 2006, η Μολδαβική Δημοκρατία της Υπερδνειστερίας δήλωσε ότι είναι διατεθειμένη να αναζητήσει οικονομική βοήθεια απευθείας από τη Ρωσία και θα μπορούσε να αναστείλει τη συμμετοχή της στις διαπραγματεύσεις του σχεδίου «5+2», όταν και αν αισθανθεί ότι δέχεται οικονομικές πιέσεις. Το Σεπτέμβριο του 2006 διεξήχθη ψήφισμα στην Υπερδνειστερία, με το οποίο οι πολίτες της επιβεβαίωσαν την ανεξαρτησία της περιοχής και απέκτησε δικό της Σύνταγμα, σημαία, εθνικό ύμνο, στρατό, αστυνομικό σώμα, νόμισμα και ταχυδρομικό σύστημα. Παρόλα αυτά, μέχρι σήμερα δεν έχει αναγνωρισθεί από κανένα κράτος, ούτε καν από την Ρωσία²⁰.

Επί του παρόντος, το κύριο μέλημα της Δημοκρατίας της Μολδαβίας παραμένει η απομάκρυνση των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων από την μολδαβική επικράτεια καθώς και η υπογραφή συμφωνιών για τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς, η οποία θα απαιτήσει την άρση των τελωνείων της Υπερδνειστερίας απλώς και μόνο επειδή και οι δύο πλευρές χάνουν από οικονομική άποψη. Ο στόχος θα πρέπει να είναι η δημιουργία μιας Αυτόνομης Εδαφικής Μονάδας, σύμφωνα με το μοντέλο της Αυτόνομης επαρχίας της Γκαγκαουζίας (ATUGagauzia), η οποία βρίσκεται στα εδάφη του ίδιου κράτους.

¹⁹ Oxana Mititelu (2012), *Tiraspol's shocking move: Primakov Memorandum has been brought to the forefront!*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://tribuna.md/en/2012/03/23/tiraspol%E2%80%99s-shocking-move-primakov-memorandum-has-been-brought-to-the-forefront/> [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

²⁰ Henry Srebrnik (2013), *The frozen conflict between Moldova and Transnistria*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.theguardian.pe.ca/Opinion/Letter-to-editor/2013-12-17/article-3546763/The-frozen-conflict-between-Moldova-and-Transnistria/1> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Τα συμφέροντα της Ρωσίας δεν είναι σαφή ακόμη και σήμερα. Είναι προφανές ότι η Υπερδνειστερία είναι μια περιοχή στρατηγικού ενδιαφέροντος, ειδικότερα για τη Ρωσία ²¹. Μια δήλωση του Βαλέρι Λίτσκαι, πρώην διπλωμάτης ο οποίος υπηρέτησε ως υπουργός εξωτερικών στην περιοχή από το 1991 έως το 2008, δείχνει ξεκάθαρα την ιδιαίτερη μεταχείριση προς του κατοίκους της Υπερδνειστερίας *"Όταν οι Μολδαβοί έρχονται στη Μόσχα για δουλειά, είναι ξένοι, όπως οι Τατζέκοι ή οι Ουζμπέκοι. Όταν όμως έρχονται οι Υπερδνειστερίοι, βρίσκονται σπίτι τους "* ²².

Ένα από αυτά τα στρατηγικά συμφέροντα είναι η στρατιωτική βιομηχανία. Υπό το πρόσχημα της προστασίας των πολιτών, η Ρωσία διατηρεί στρατιώτες στο έδαφος της Υπερδνειστερίας, αποκρύπτοντας την παράνομη παραγωγή όπλων, όπως μπορούμε να δούμε στην ακόλουθη δήλωση:

"Η στρατιωτική βιομηχανία αποτελεί τη βάση της οικονομίας της Υπερδνειστερίας, η οποία υποστηρίζεται άμεσα από τις ρωσικές εταιρείες που συμμετέχουν στην παραγωγή των εξοπλισμών, που αργότερα πωλούνται παράνομα στο εξωτερικό" ²³.

Η Υπερδνειστερία έχοντας στα εδάφη της τη βάση της 14^{ης} μεραρχίας του σοβιετικού στρατού, είχε εξαρχής μεγάλα αποθέματα όπλων και πυρομαχικών. Στη περιοχή στεγαζόταν ένας μεγάλος αριθμός στρατιωτικού προσωπικού, περίπου 3000 αξιωματικοί, δεκάδες χιλιάδες στρατιώτες και τοπικοί έφεδροι. Επιπλέον, η Υπερδνειστερία είχε εξελιχτεί σε αγαπημένο μέρος των συνταξιούχων στρατιωτικών²⁴. Με όλα τα παραπάνω, η Υπερδνειστερία είχε δημιουργήσει έναν ισχυρό σύνδεσμο με το Κρεμλίνο και έγινε πιο ανεξάρτητη από την άλλη πλευρά του Δνειστερού.

²¹ECHR, *SECȚIUNEA A PATRA, DECIZIE CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATE Cererilor nr.43370/04, 8252/05 și 18454/06 depuse de Alexei CATAN și Alții împotriva Moldovei și Rusiei* (ΕΣΔΑ, ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ, ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΠΟΔΕΚΤΟΥ των αιτήσεων με αριθμό 43370/04, 8252/05 και 18454/06 που υπέβαλαν ο Αλεξέι ΚΑΤΑΝ και Άλλοι ενάντια στη Μολδαβία και τη Ρωσία), Διαθέσιμο στη δ/νση http://justice.md/file/CEDO_decisions/Moldova/CATAN%20SI%20ALTI%20%28ro%29.pdf σελ. 8 [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

²²Dan Peleschuk (2014), «*Transnistria: Russia's beachhead in Europe*», Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/europe/130913/transnistria-russia-europe> [Πρόσβαση 17 Δεκεμβρίου 2014]

²³Maresca, John J., *Why an OSCE Role in the Caucasus*, Security Dialogue 27(1), 1996, σελ.88

²⁴Mihnea Berindei (2003), *Moldova: o dorinta de Occident?*(*Μολδαβία:μια επιθυμία για δυτικοποίηση* ;), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.revista22.ro/moldova-o-dorinta-de-occident-570.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Υπό την εξουσία του Σμιρνόβ στη περιοχή καθιερώθηκε το εμπόριο όπλων και πυρομαχικών, χωρίς κανέναν διεθνή έλεγχο. Ενώ τα πρώτα χρόνια το εμπόριο όπλων γινόταν από τα αποθέματα της 14ης μεραρχίας του σοβιετικού στρατού, από το 1993 οι εταιρείες της Υπερδνειστερίας που παράγουν όπλα άρχισαν να ειδικεύονται στην παραγωγή στρατιωτικού εξοπλισμού υψηλής τεχνολογίας, μέσω της χρηματοδότησης και των παραγγελιών από διάφορες εταιρείες της Ρωσικής Ομοσπονδίας, όπως η γνωστή εταιρεία "*Rusvoorujenie*"²⁵. Για παράδειγμα η εταιρεία "*Electrommash Company*" λαμβάνει εξαρτήματα που παράγονται στην Υπερδνειστερία, για την συντήρηση του ρωσικού στρατού και περαιτέρω εμπορευματοποίηση²⁶. Τα παραπάνω δεδομένα φανερώνουν την αλληλεξάρτηση μεταξύ της Υπερδνειστερίας και άλλων συμφερόντων της *Russian Operation Group*, μετεξέλιξη της 14^{ης} μεραρχίας του σοβιετικού στρατού το 1994²⁷. Σε μια τηλεοπτική εκπομπή, ο τότε Ρώσος Πρόεδρος Μπορίς Γιέλτσιν είπε: "*Η Ρωσία έχει στηρίζει, στηρίζει και θα συνεχίσει να στηρίζει οικονομικά και πολιτικά την Υπερδνειστερία*"²⁸.

1.2 Η γεωπολιτική και στρατηγική σημασία της Υπερδνειστερίας

Η νοτιοανατολική Ευρώπη αποτελούσε πάντα πρόσφορο έδαφος για συγκρούσεις, ενώ οι παγωμένες συγκρούσεις αυτής της ζώνης θέτουν σε κίνδυνο την Ευρώ-Ατλαντική ασφάλεια. Η περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης βρίσκεται στη διασταύρωση της Μέσης Ανατολής, της Κεντρικής Ασίας και της Ευρώπης, αντιπροσωπεύοντας μια περιοχή διέλευσης των ενεργειακών πόρων. Η εθνοτική, πολιτιστική, γλωσσική και θρησκευτική πολυμορφία σε συνδυασμό με μια αδύναμη δημοκρατία, καθιστά αυτή τη περιοχή πρόσφορη σε διενέξεις, εντάσεις και αποσχιστικές συγκρούσεις. Η Υπερδνειστερία αποτελεί μέρος αυτής της περιοχής, έτσι εκεί, όπως και στην ευρύτερη περιοχή, οι κύριοι κίνδυνοι που παραμονεύουν είναι οι τοπικές συγκρούσεις, η παράνομη διακίνηση όπλων και στρατιωτικού

²⁵Mihnea Berindei (2003), *Moldova: o dorinta de Occident?* (Μολδαβία: μια επιθυμία για δυτικοποίηση ;), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.revista22.ro/moldova-o-dorinta-de-occident-570.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

²⁶ECHR, CASE OF ILAȘCU AND OTHERS v. MOLDOVA AND RUSSIA (Application no. 48787/99) <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-61886#%7B%22itemid%22:%5B%22001-61886%22%5D%7D> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

²⁷*Operational Group of Russian Forces in Moldova*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.globalsecurity.org/military/world/russia/ogrv-moldova.htm> [Πρόσβαση 17 Δεκεμβρίου 2014]

²⁸ECHR, CASE OF ILAȘCU AND OTHERS v. MOLDOVA AND RUSSIA (Application no. 48787/99) art. 23 <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-61886#%7B%22itemid%22:%5B%22001-61886%22%5D%7D> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

εξοπλισμού, η διακίνηση ναρκωτικών, η εμπορία λευκής σαρκός, η παράνομη μετανάστευση, η κακή διακυβέρνηση, η διαφθορά, η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα ²⁹.

Οι συγκρούσεις αυτές καταλήγουν να χαρακτηρίζονται «παγωμένες» λόγω της παρατεταμένης έλλειψης προόδου προς την επίλυση τους και των αρνητικών επιπτώσεων τους στον τομέα της ασφάλειας, καθώς και στην μεταρρύθμιση και στον εκσυγχρονισμό της περιοχής. Έτσι, η διένεξη της Υπερδνειστερίας αποτελεί γεγονός ύψιστης σημασίας σε γεωπολιτικό πλαίσιο. Το ίδιο πράγμα αποδεικνύει το γεγονός ότι αποτελεί το δυτικότερο σημείο επιρροής της Ρωσίας, καθώς βρίσκεται σε άμεση επαφή με το ΝΑΤΟ, μετά την αντίστοιχη περιοχή Καλίνινγκραντ .

Η διατήρηση του Τιράσπολ έχει στρατηγική σημασία για τη Ρωσία. Ένας από τους επικρατέστερους λόγους για τον οποίο η Ρωσία επέμεινε στη διατήρηση αυτής της περιοχής, είναι το γεγονός ότι στην περιοχή αυτή βρίσκεται το πιο σημαντικό στρατιωτικό-βιομηχανικό σύμπλεγμα από το έδαφος της Βεσσαραβίας, γεγονός που αποτελεί ένα άλλο σημείο γεωστρατηγικής σημασίας, ενώ το υπόλοιπο της Δημοκρατίας της Μολδαβίας δεν έχει καμία συγκρίσιμη βιομηχανική βάση. Στη περιοχή τα τελευταία χρόνια πολλές εταιρίες εξοπλίστηκαν με τεχνογνωσία από την Ρωσική Ομοσπονδία ώστε να παράγουν εξαρτήματα για λογαριασμό του ρωσικού στρατού . Αντιαρματικοί πύραυλοι, εξαρτήματα μαχητικών ελικοπτέρων ΚΑ-50 και διαφόρων τύπων όπλα είναι κάποια από τα προϊόντα που παράγονται στην αριστερή όχθη του Δνειστέρου³⁰. Στην Υπερδνειστερία παράγονται λαθραία όπλα τα οποία διακινούνται ακόμη και στην αφρικανική ήπειρο, ενώ τα ηνία της χώρας κρατάνε πρώην πράκτορες του ΚGB οι οποίοι αναζητούνται από την Ιντερπόλ, χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Δημήτρης Σόιν³¹. Επιπλέον, δεν πρέπει να υποβιβαστεί η θέση της 14^{ης} μεραρχίας του σοβιετικού στρατού, η οποία ακόμη και αν έχει μειωθεί κατά πολύ, διαθέτει εντυπωσιακή οργάνωση και λειτουργία . Η 14^η μεραρχία του σοβιετικού στρατού έχει σχεδιαστεί ως ένα σημείο άμεσης παρέμβασης, έχοντας τον ρόλο της εφαρμογής της

²⁹Nicu Popescu, *The EU and Transnistria From Dead lock to Sustainable Settlement*, Paris, 2005, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.policy.hu/npopescu/ipf%2520info/IPF%25201%2520transnistria.pdf> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

³⁰Centrul de Investigatii Jurnalistice, *Cartusele ruginite — paravan pentru tehnologii militare modern (Σκουριασμένο φυσίγγια - ασπίδα για τις σύγχρονες στρατιωτικές τεχνολογίες)*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.zdg.md/60/investigatii/1.php> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

³¹Eduard Ovidiu Ohanesian (2012), *Investigație din presa română: "Transnistria produce armament de contrabandă pentru țările africane"* (Η Υπερδνειστερία παράγει λαθραία όπλα για τις αφρικανικές χώρες), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.timpul.md/articol/investigaie-din-presa-romana-transnistria-produce-armament-de-contrabanda-pentru-arile-africane-37145.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

πρώτης βολής προς τη Δύση . Το οργανωτικό της σχήμα, της επιτρέπει σε μικρό χρονικό διάστημα να σημειώνει μεγάλη αποτελεσματικότητα. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι στο Τιράσπολ η παρουσία πρώην πρακτόρων της KGB είναι πέντε φορές υψηλότερη από το υπόλοιπο της χώρας.

Οι πολιτικό-στρατιωτικοί αναλυτές της Υπερδνειστερίας, Ρώσοι και Δυτικοί, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα ρωσικά συμφέροντα στην Υπερδνειστερία καθορίζονται από την ανάγκη για διατήρηση της στρατηγικής θέσης της Ρωσίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, για προάσπιση των συμφερόντων του ρωσικού πληθυσμού της Μολδαβίας και των εκπρόσωπων άλλων εθνικοτήτων, οι οποίοι θεωρούν τη Ρωσία ως την ιστορική τους πατρίδα, για τη διατήρηση επαφών με το στρατιωτικό-βιομηχανικό σύμπλεγμα της Υπερδνειστερίας, με ορισμένες από τις επιχειρήσεις του να είναι μοναδικές στο πρώην σοβιετικό στρατιωτικό βιομηχανικό σύμπλεγμα και τη παραγωγή και συντήρηση στρατιωτικού εξοπλισμού ³² .

³²*Ce va cere Rusia in schimbul retragerii armatei din Transnistria (2011), (Τι θα ζητήσει η Ρωσία ως αντάλλαγμα για την απόσυρση του στρατού της από την Υπερδνειστερία), Διαθέσιμο στη δ/ση <http://basarabialiterara.com.md/?p=10687> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]*

Κεφάλαιο 2

Το κόστος της διένεξης και η σημασία της επίλυσης

2.1 Οι συνέπειες των ενόπλων συγκρούσεων

Μετά τον τερματισμό της διένεξης στην Υπερδνειστερία οι αντίθετες πλευρές υπέστησαν πολλές οικονομικές απώλειες. Και οι δύο πλευρές αναγκάστηκαν να καταβάλλουν αποζημίωση στις οικογένειες των θυμάτων, των εκτοπισμένων ατόμων ή διαφορα επιδόματα και παροχές σε πρόσωπα που ενεπλάκησαν άμεσα στη σύγκρουση. Οι περισσότερες από αυτές τις δαπάνες ισχύουν και σήμερα και πληρώνονται από τον κρατικό προϋπολογισμό³³. Οι πιο σημαντικές δαπάνες ως αποτέλεσμα της ένοπλης σύγκρουσης είναι η ανακατασκευή των σπιτιών που καταστράφηκαν κατά τη σύγκρουση, η αποζημίωση των συμμετεχόντων, των ανάπηρων πολέμου και των οικογενειών τους, η οικονομική στήριξη των επιχειρήσεων που ζημιώθηκαν από τις ένοπλες συγκρούσεις καθώς και το κόστος από τα αιτήματα αποζημιώσεων που κατατέθηκαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Βοήθεια για τον πληγέντα πληθυσμό

Οι δαπάνες για υλικές ζημιές των θιγόμενων πολιτών καλύφθηκαν από την Υπερδνειστερία και τη Δημοκρατία της Μολδαβίας στον ίδιο βαθμό. Η κυβέρνηση διέθεσε ποσά αποζημίωσης των θυμάτων του πολέμου, σύμφωνα με την απόφαση του 1992 για διάφορους τομείς : τα κατεστραμμένα κτίρια, τη μεταφορά και τα οικιακά αγαθά . Για να εξασφαλιστεί η στέγαση διατέθηκαν κονδύλια από τον κρατικό προϋπολογισμό και δόθηκαν άτοκα δάνεια σε ανθρώπους που έχουν εκτοπιστεί ή έμειναν άστεγοι, με συγκριμένους όρους , ενώ στο Δημαρχείο του Κισινάου δόθηκε χρηματοδότηση 0,5 και 1,5 εκατ. λεί το 1998, για να παρέχει στέγαση σε άτομα που ζημιώθηκαν από ένοπλες συγκρούσεις το 1992 ³⁴. Παρά τα μέτρα όμως που έχουν ληφθεί το ζήτημα εξακολουθεί να παραμένει άλυτο. Όσον αφορά την Υπερδνειστερία, χρηματοδοτήθηκε από το κρατικό προϋπολογισμό η αποκατάσταση των υλικών ζημιών του πληγέντος πληθυσμού από τον πόλεμο του 1992 των ακόλουθων

³³*Solutionare conflictului Transnistrean, Caracteristica succinta a procesului de negocieri (Η διευθέτηση της σύγκρουσης της Υπερδνειστερίας, σύντομα χαρακτηριστικά της διαδικασίας διαπραγμάτευσης)*, Διαθέσιμο στη δ/νση http://www.ipp.md/public/files/Proiecte/blacksee/rom/Aparece_ROM.pdf σελ.3-6 [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

³⁴Κυβερνητική Απόφαση Δημοκρατίας της Μολδαβίας Αρ. 949 , 08.09.1998 &Nr.387 , 07.04.1998

κατηγοριών : τα περιουσιακά στοιχεία του πληθυσμού που χάθηκε, οχήματα που κατασχέθηκαν ή καταστράφηκαν, κτίρια που καταστράφηκαν και τα ζώα που χάθηκαν ³⁵.

Κοινωνική προστασία των συμμετεχόντων στον πόλεμο

Η Δημοκρατία της Μολδαβίας και η Υπερδνειστερία χρησιμοποίησαν παρόμοια συστήματα για την κοινωνική ασφάλεια και τη προστασία των πολιτών που συμμετείχαν σε στρατιωτικές επιχειρήσεις και τους παρείχαν κοινωνική υποστήριξη μέσω εκπτώσεων σε ορισμένες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και κοινής ωφελείας, δωρεάν μεταφορά με δημόσια μέσα μεταφοράς ή αύξηση των συντάξεων.

Η δωρεάν έκδοση διαβατηρίων για τους βετεράνους, καταβολή μηνιαίου επιδόματος προς τους αναπήρους πολέμου, δωρεάν διακοπές κάθε τρία χρόνια, παροχή δωρεάν μεταφοράς με τα μέσα μαζικής μεταφοράς, απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος, δωρεάν φάρμακα, αύξηση της σύνταξης γήρατος και αναπηρίας για τους συμμετέχοντες σε στρατιωτικές επιχειρήσεις είναι μερικά από τα μέτρα κοινωνικής προστασίας που ελήφθησαν από τη Δημοκρατία της Μολδαβίας για τους βετεράνους ^{36 37}.

Στην Υπερδνειστερία, για τους συμμετέχοντες στο στρατό, γινόταν έκπτωση στη χρήση σταθερής τηλεφωνίας και στις κοινές δαπάνες, προσφερόταν δωρεάν πρόσβαση στα ιδρύματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, παρέχονταν δωρεάν διακοπές κάθε δύο χρόνια για τους ανέργους, καθώς και επιχορηγήσεις κατά τη διάρκεια της αφομοίωσης νέων επαγγελματιών ³⁸.

Δαπάνες για τους φακέλους που υποβλήθηκαν στην ΕΣΔΑ ³⁹

Το 1993 το Ανώτατο Δικαστήριο της Υπερδνειστερίας καταδίκασε πολίτες της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, οι οποίοι συμμετείχαν στις στρατιωτικές ενέργειες και

³⁵ Κυβερνητική Απόφαση Μολδαβικής Δημοκρατίας της Υπερδνειστερίας Αρ.68 , 12.03.1993

³⁶ Νόμος Δημοκρατίας της Μολδαβίας Αρ. 1544 , 23.06.1993

³⁷ Νόμος Δημοκρατίας της Μολδαβίας Αρ. 190 , 08.05.2006

³⁸ Νόμος της Μολδαβικής Δημοκρατίας της Υπερδνειστερίας "Σχετικά με την κοινωνική προστασία των βετεράνων πολέμου" (5.09.2007)

³⁹ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Υπερδνειστερία (Δημοκρατία της Μολδαβίας)*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:175E:0613:0615:EL:PDF> , [Πρόσβαση 11 Δεκεμβρίου 2014]

συνελήφθησαν στην Υπερδνειστερία. Πιο συγκεκριμένα τους Ιλάσκου Πέτροβ-Πόπα, Λέσκο και Ιβάντοκ⁴⁰.

Το 1999, αυτοί οι πολίτες κατέθεσαν αγωγές στο ΕΣΔΑ, οι οποίες εξετάστηκαν και το 2004 αποφασίστηκε ότι η Δημοκρατία της Μολδαβίας θα πρέπει να καταβάλει αποζημίωση σε αυτούς τους ανθρώπους για υλική ζημία και ηθική βλάβη, ποσό που φτάνει τα 200.000 ευρώ⁴¹. Η Ρωσία κατέβαλε αντίστοιχες αποζημιώσεις 580 000 ευρώ. Είναι πιθανό η Ρωσία και η Δημοκρατία της Μολδαβίας να πληρώσουν και άλλες αποζημιώσεις για άλλες προσφυγές στο ΕΣΔΑ από μια ομάδα πολιτών, οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη.

2.2 Οι οικονομικές και ανθρώπινες απώλειες

Η ένοπλη σύγκρουση στην Υπερδνειστερία επιδείνωσε την οικονομική κατάσταση και των δύο εμπλεκόμενων μερών και συνέβαλε στην εμβάθυνση της οικονομικής κρίσης⁴². Το ΑΕΠ μειώθηκε απότομα μετά το 1992 κατά 29%, η βιομηχανική παραγωγή μειώθηκε κατά 27% και τα εμπορεύματα που μεταφέρονται κατά 51%. Σίγουρα αυτές οι μειώσεις δεν θα ήταν τόσο ιλιγγιώδεις αν δεν είχε πραγματοποιηθεί η ένοπλη σύγκρουση κατά την οποία σημειώθηκαν ζημιές στις τεχνικές υποδομές. Η δραστηριοποίηση πολλών επιχειρήσεων της Υπερδνειστερίας είχε διακοπεί λόγω της οικονομικής κατάρρευσης. Σύμφωνα με τις στατιστικές, καταστράφηκαν 218 επιχειρήσεις μεταφορών, βιομηχανικές και κατασκευαστικές. Καταστράφηκαν 8 χιλιόμετρα καλώδιων, 35 χιλιόμετρα ηλεκτρικών εναέριων γραμμών και 10 σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας⁴³.

Και στις δύο όχθες του Δνειστερου διακόπηκε το ηλεκτρικό ρεύμα κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης, ενώ από τις 20 Ιουλίου έως 10 Αυγούστου 1992 είχε διακοπεί η παροχή φυσικού αερίου σε πολλές περιοχές. Σύμφωνα με τις στατιστικές, στην Υπερδνειστερία

⁴⁰ Diana Railean, *Klimenko fuges de dosarul intentat de Ivanțoc (Ο Κλιμένκο αποφεύγει τον φάκελο που κατέθεσε ο Ιβαντόκ)*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.zdg.md/182/politic/> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

⁴¹ ECHR, CASE OF ILAȘCU AND OTHERS v. MOLDOVA AND RUSSIA (Application no. 48787/99) <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-61886#%7B%22itemid%22:%5B%22001-61886%22%5D%7D> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

⁴² Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Υπερδνειστερία (Δημοκρατία της Μολδαβίας)*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:175E:0613:0615:EL:PDF>, [Πρόσβαση 11 Δεκεμβρίου 2014]

⁴³ *Белая книга Приднестровье (Η Λευκή βίβλος της Υπερδνειστερίας)* – Moscova, Regnum 2006, Διαθέσιμο στη δ/νση http://ostkraft.ru/books/book20_1.pdf, σελ. 31

καταστράφηκαν 1812 σπίτια και 427 διαμερίσματα⁴⁴. Οι περιοχές όπου εκδηλώθηκαν οι στρατιωτικές συγκρούσεις υπέστησαν ζημιές ή καταστράφηκαν οι κοινωνικές υποδομές. Δεν μπορεί να οριστεί το ακριβές μέγεθος των ζημιών που προκλήθηκαν από τις ένοπλες συγκρούσεις, εκτιμάται ωστόσο ότι η Υπερδνειστερία είχε απώλειες περίπου 7,5 εκατομμύριων δολαρίων και 380 εκατομμύριων δολαρίων η Δημοκρατία της Μολδαβίας.

Μιλώντας για οικονομικές απώλειες, σημαντικός τομέας για τον οποίο πρέπει να γίνει αναφορά είναι ο τομέας των υποδομών. Οι υποδομές είναι ένας τομέας ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση και την οικονομική ανάπτυξη ενός κράτους. Η κρίση των '90 είχε αρνητικό αντίκτυπο στον τομέα των μεταφορών. Η δυνατότητα ανάπτυξης αυτού του τομέα είναι μειωμένη λόγω της κακής κατάστασης των δρόμων και των ανεπίλυτων ζητημάτων μεταξύ του Τιράσπολ και του Κισινάου. Ταυτόχρονα, η οικονομική ανάπτυξη είναι στάσιμη λόγω των φτωχών υποδομών και της αβεβαιότητας. Ωστόσο, η Μολδαβία έχει ένα αρκετά εκτεταμένο οδικό δίκτυο, επιτρέποντας τη μεταφορά επιβατών ή φορτίου σε κάθε γωνιά της χώρας. Η πυκνότητα του οδικού δικτύου είναι σχεδόν πανομοιότυπη στη Μολδαβία και την Υπερδνειστερία. Η κύρια αιτία της υποβάθμισης των δρόμων είναι η περιορισμένη χρηματοδότηση από το κράτος. Οι οικονομικοί πόροι για τα κονδύλια του οδικού δικτύου δεν επαρκούν για να διατηρήσουν την οδική υποδομή σε καλή κατάσταση, χωρίς να προσελκύσουν έργα ή εξωτερικά έσοδα.

*Θάνατοι και τραυματισμοί*⁴⁵

Οι ένοπλες συγκρούσεις δεν προκάλεσαν μόνο θανάτους στρατιωτών αλλά και άμαχου πληθυσμού. Υπολογίστηκαν περίπου 1000 νεκροί και 4000 τραυματίες⁴⁶. Ο αριθμός των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων που ήταν πάνω από 200 χιλιάδες άτομα και οι υλικές ζημιές ήταν τεράστιες. Όλη αυτή η φθορά και απώλεια ανθρώπινων ζωών δεν μπορούν να εκτιμηθούν με ακρίβεια.

⁴⁴*Ibidem* σελ. 166

⁴⁵Elena Gorelova, Galina Şelari (2009), *Costurile Conflictului transnistrean și beneficiile soluționării lui* (Το κόστος της διένεξης της Υπερδνειστερίας και τα οφέλη της διευθέτησής της), CENTRUL DE INVESTIGAȚII STRATEGICE ȘI REFORME (CISR), Chișiinău, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://cizr.md.org/pdf/Report%20ROM%20Master%20Draft%20vEG.pdf> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁴⁶Dan Dungaciu (2010), *Dosarul Transnistrean (Ο φάκελος της Υπερδνειστερίας)*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.ziaristionline.ro/2010/11/26/dan-dungaciu-dosarul-transnistrean/> [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

Από την πλευρά της Υπερδνειστερίας σημειώθηκαν 812 θάνατοι, συμπεριλαμβανομένων 310 αμάχων, 42 γυναικών και 14 παιδιών, και τραυματίστηκαν 2485 άτομα, συμπεριλαμβανομένων 231 αμάχων. Η Δημοκρατία της Μολδαβίας δεν έδωσε στη δημοσιότητα αντίστοιχα στοιχεία, το μοναδικό επίσημο στοιχείο ήταν ότι ο αριθμός των θυμάτων μετά το 1992 ήταν 320 άτομα.

Εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα

Η εσωτερική μετανάστευση των πολιτών που βρίσκονταν στις ζώνες σύγκρουσης εξελίχθηκαν με τρεις τρόπους: είτε από τις επικίνδυνες περιοχές της δεξιάς όχθης στις απομακρυσμένες περιοχές της δεξιάς όχθης, είτε από την αριστερή όχθη του Δνειστερου στην δεξιά, είτε από τις περιοχές που εκτυλίσσονταν οι ένοπλες συγκρούσεις σε ασφαλέστερες περιοχές της Υπερδνειστερίας. Υπολογίζεται ότι εκτοπίστηκαν συνολικά 100.000-130.000 άτομα⁴⁷.

Στα άτομα που εκτοπίστηκαν κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης, προσφέρθηκε ποικιλία βοήθειας : παροχή τροφίμων, εξεύρεση θέσεων εργασίας, καθώς και εύρεση και προσφορά στέγασης . Τα εκτοπισμένα άτομα έλαβαν ημερήσια αποζημίωση τροφίμων και μηνιαία επιδόματα ανεργίας. Από τον κρατικό προϋπολογισμό δόθηκαν στα εκτοπισμένα άτομα 160 εκατομμύρια ρούβλια το 1992, αντιπροσωπεύοντας το 10% της κοινωνικής ασφάλισης. Μετά τη λήξη των συγκρούσεων οι περισσότεροι από τους εκτοπισμένους επέστρεψαν στα σπίτια τους.

2.3 Η επιδείνωση του επιχειρηματικού κλίματος

Σύμφωνα με τις στατιστικές, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90, η Δημοκρατία της Μολδαβίας θεωρούταν μια βιομηχανική-αγροτική χώρα⁴⁸, τομείς που συνέθεταν τον πυρήνα της οικονομίας. Οι βιομηχανικές-αγροτικές εταιρείες εξήγαγαν το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής τους στις χώρες της ΕΣΣΔ. Οι περισσότερες βιομηχανικές επιχειρήσεις έχουν

⁴⁷Ibidem

⁴⁸I.R.(2011), *Cum a evoluat economia Republicii Moldova in ultimii 20 de ani. Plus o comparatie cu Romania (Πως αναπτύχθηκε η οικονομία της Δημοκρατίας της Μολδαβίας τα τελευταία 20 χρόνια. Μια επιπλέον σύγκριση με την Ρουμανία)*, Διαθέσιμο στη δ/νση http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-9156522-cum-evoluat-economia-republicii-moldova-ultimii-20-ani-plus-comparatie-romania.htm [Πρόσβαση 5 Δεκεμβρίου 2014]

κατασκευαστεί στην αριστερή όχθη του Δνειστερου, καθιστώντας την περιοχή ιδιαίτερα σημαντική.

Το περιορισμένο μέγεθος της εγχώριας αγοράς ήταν καθοριστικός παράγοντας που ώθησε τον προσανατολισμό της Δημοκρατίας της Μολδαβίας προς τις εξαγωγές. Στα τέλη της δεκαετίας του '80 εξήγαγε το 40% της ηλεκτρικής ενέργειας που παρήγαγε, το 90% της παραγωγής της βιομηχανίας παραγωγής αυτοκινήτων και το 70% της βιομηχανίας τροφίμων και ελαφριάς βιομηχανίας. Η διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, η κρίση της δεκαετίας του '90 και η διάλυση των παραδοσιακών δεσμών προκάλεσε την επιδείνωση της οικονομίας.

Την μετά-σύγκρουσης εποχή, οι οικονομίες της Δημοκρατίας της Μολδαβίας καθώς και της Υπερδνειστερίας υπέστησαν σημαντικές οπισθοδρομήσεις. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η Υπερδνειστερία και η Δημοκρατία της Μολδαβίας βρίσκονται στην κατηγορία των οικονομιών με μειωμένα έσοδα. Η Δημοκρατία της Μολδαβίας δεν εξάγει μεγάλη ποικιλία προϊόντων και ούτε προϊόντα από διάφορους τομείς, το κρασί και τα τρόφιμα μέχρι το 2006 αντιπροσώπευαν το ένα τρίτο των εξαγωγών της χώρας. Η μη δραστηριοποίηση και σε άλλους τομείς κάνει την οικονομία της χώρας εξαρτημένη από τις καιρικές συνθήκες και δημιουργεί κλίμα αβεβαιότητας. Επιπλέον, έχει σημειωθεί μείωση του βαθμού διαφοροποίησης των προϊόντων, εν μέσω αύξησης της συγκέντρωσης των εξαγωγών ανά κατηγορία προϊόντων⁴⁹.

Η ειδίκευση των εξαγωγών της Υπερδνειστερίας καθορίζεται από την ανάπτυξη της οικονομίας της αριστερής όχθης του Δνειστερού. Η διάρθρωση των εξαγωγών και εδώ είναι περιορισμένη. Τα αγαθά που εξάγονται κατά κύριο λόγο είναι βαρέα μέταλλα, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ηλεκτρική ενέργεια, μηχανήματα και εξοπλισμός. Δεν γίνεται σχεδόν καμία εξαγωγή τροφίμων, η εισαγωγή των οποίων είναι ζωτικής σημασίας⁵⁰.

⁴⁹ Matveev Denis, *Moldova–Transnistria: Eforturi comune pentru un viitor prosper Procesul de negocieri (Μολδαβία-Υπερδνειστερία: Κοινές προσπάθειες για ένα μέλλον ευημερίας, Η διαπραγματευτική διαδικασία)*, Editura Cu drag, 2009, σελ. 8-9

⁵⁰ Report No.17886-MD Republic of Moldova, *Economic Review of the Transnistria Region*, 1998, Διαθέσιμο στη δ/υση http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/1999/06/03/000178830_98111703554834/Rendered/PDF/multi0page.pdf [Πρόσβαση 5 Δεκεμβρίου 2014]

*Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν μεταξύ 1990 και 2015*⁵¹

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, λόγω της μεταβατικής περιόδου και των συγκρούσεων στην Υπερδνειστερία, η οικονομία της Μολδαβίας κατέρρευσε. Η οικονομία της Μολδαβίας μειώθηκε κατά 17,5% το 1991, 29% το 1992 και 30,9% το 1994. Μια τάση η οποία έχει οδηγήσει σε μείωση του ΑΕΠ από 4 δισ. δολάρια το 1990 στα 1.75 δισ. δολάρια το 1994, αγγίζοντας το χαμηλότερο επίπεδο των 1.17 δισ. δολαρίων το 1999. Το 2014, το ΑΕΠ της Μολδαβίας άξιζε 7.940 εκατομμύρια δολάρια, 55% υψηλότερα από ό, τι το 1990.

Τα οφέλη από την εφαρμογή του συστήματος της μικρής ανοικτής οικονομίας στη Δημοκρατία της Μολδαβίας και την Υπερδνειστερία

Η αύξηση των εξαγωγών είναι ένα ζήτημα ύψιστης σημασίας για τη Μολδαβία-Υπερδνειστερία. Η δυναμική και οι προοπτικές της οικονομικής ανάπτυξης είναι στενά συνδεδεμένες με τη βελτίωση των εξωτερικών οικονομικών σχέσεων. Το πρόβλημα της εφαρμογής του μοντέλου μικρής ανοικτής οικονομίας στις δύο αυτές περιοχές είναι οι περιορισμένες εγχώριες πηγές επενδύσεων, η μικρή εισροή ξένου κεφαλαίου και η προοπτική μιας νέας σύγκρουσης. Επιπλέον, σημαντικοί παράγοντες είναι η ευπαθής και μη σταθερή εξωτερική οικονομία, η μονό-δόμηση της εξωτερικής οικονομίας (τρόφιμα, ποτά και μεταλλουργικά προϊόντα αντιπροσωπεύουν περίπου το 50% του συνόλου των εξαγωγών) καθώς και η μείωση του εμπορίου της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και της Υπερδνειστερίας. Κατά την παράλληλη ανάπτυξη δημιουργήθηκε μια σειρά από προβλήματα που μπορούν να επιλυθούν μόνο μέσω της συνεργασίας. Τα σημαντικότερα προβλήματα αποτελούν κυρίως η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, οι κακές υποδομές, ο έντονος περιφερειακός ανταγωνισμός για την προσέλκυση επενδύσεων και η χαμηλή παραγωγική ικανότητα.

Τα κύρια οφέλη από την εφαρμογή του μοντέλου μικρής ανοικτής οικονομίας είναι η πιο αποδοτική χρήση των αυτόνομων εμπορικών προτιμήσεων της ΕΕ και η απόκτηση πλεονεκτημάτων στις βιομηχανικές επιχειρήσεις κλωστοϋφαντουργίας, στη βιομηχανία τροφίμων, μηχανολογία ή βιομηχανία επίπλων. Επιπλέον θα υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία μιας ελεύθερης και ευνοϊκής επιχειρηματικής ζώνης, διαφοροποίηση των εξαγωγών και αμοιβαία υποκατάσταση των εισαγωγών, βελτίωση της ασφάλειας των

⁵¹Moldova GDP 1990-2015, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.tradingeconomics.com/moldova/gdp> [Πρόσβαση 20 Ιανουαρίου 2015]

τροφίμων, προσέλκυση ξένων επενδυτών συμπεριλαμβανομένου του έργου για την Ανατολική Ευρώπη σχετικά με την ανοικοδόμηση των υποδομών, καθώς και αντιμετώπιση προβλημάτων σχετικά με το εξωτερικό χρέος προς τη Ρωσία για το φυσικό αέριο.

Η ιστορία αποδεικνύει ότι η βελτίωση των σχέσεων μεταξύ της Μολδαβίας και της Υπερδνειστερίας στον τομέα των φορολογικών, τελωνειακών και διοικητικών καθώς και η άρση των οικονομικών περιορισμών που επιβλήθηκαν και από τις δύο πλευρές, μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση και βελτίωση των οικονομικών δεικτών. Αυτό έχει θετικό αντίκτυπο στα πρότυπα διαβίωσης, και ως εκ τούτου στη μείωση των πολιτικών αντιπαραθέσεων. Αντίθετα, η θέσπιση κυρώσεων οδήγησε στην επιδείνωση των οικονομικών συνθηκών, καθυστερώντας την τελική διευθέτηση της διένεξης της Υπερδνειστερίας.

2.4 Τα προβλήματα και τα πλεονεκτήματα της επίλυσης

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 20 χρόνων, οι οικονομίες της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και της Υπερδνειστερίας αναπτύχθηκαν σε αυτόνομο πλαίσιο . Το κανονιστικό σύστημα δραστηριοποίησης της εξωτερικής οικονομίας, καθώς και ο νομισματικός, δημοσιονομικός, φορολογικός ή νομισματικός τομέας λειτουργούν παράλληλα, γεγονός που συγκαλύπτει συχνά τις οικονομίες και των δύο πλευρών . Οι οικονομικές πολιτικές κατασκευάζονται χωριστά χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα οικονομικά συμφέροντα της γειτονικής όχθης. Παρά την παράλληλη οικονομική ανάπτυξη, η Δημοκρατία της Μολδαβίας και η Υπερδνειστερία διαθέτουν τις περισσότερες πιθανότητες να αντιμετωπίσουν απειλές και κινδύνους αν το κάνουν από κοινού ⁵².

Τα περισσότερα οφέλη μπορούν να επιτευχθούν για την Μολδαβία και την Υπερδνειστερία με την παύση της οικονομικής πίεσης, δηλαδή μετά την κατάργηση των υφιστάμενων ζωνών συγκρούσεων . Τα οφέλη θα κάνουν την εμφάνισή τους όταν τα δύο μέρη θα πάψουν να πληρώνουν τις δαπάνες από την εχθρική συνύπαρξη στον τομέα των μεταφορών, των επικοινωνιών, του εμπορίου και της φορολογίας . Άλλα σημαντικά οφέλη αφορούν στη βελτίωση των γενικών συνθηκών και την ενίσχυση της συνεργασίας για την υποστήριξη σταθερών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης μέσω της εποικοδομητικής και στρατηγικής συνεργασίας. Οι σημαντικότεροι τομείς που πρόκειται να επωφεληθούν άμεσα

⁵²Elena Bobcova, *Moldova-Transnistria aspect sociale (Μολδαβία-Υπερδνειστερία κοινωνική πτυχή)*, Editura Cu drag, 2009 ,σελ 8-12

είναι οι υποδομές, οι επενδύσεις και οι επιχειρήσεις. Η κακή κατάσταση των υποδομών δεν επιτρέπει στα δυο μέρη να λάβουν και να χρησιμοποιήσουν όλα τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής τους θέσης, τις επικοινωνιακές δυνατότητες και να σημειώσουν αποτελεσματική επίτευξη στόχων και την στόχευση σε πολλαπλές κατευθύνσεις της οικονομικής πολιτικής.

Επί του παρόντος, οι δύο πρώην μάχιμες πλευρές απλώς αμοιβαία προσπαθούν να δημιουργήσουν προβλήματα η μια στην άλλη. Επιπλέον, μόνο η ενότητα στο πλαίσιο της τεχνικής και της διαχείρισης υποδομών θα επιτρέψει την αποτελεσματική υλοποίηση των έργων, την ανάπτυξη του περιφερειακού συστήματος υποδομών και την ένταξη στο διεθνές σύστημα και δίκτυο. Τα συμφέροντα των μερών είναι ισορροπημένα και συνίστανται στο γεγονός ότι προκύπτουν νέες δυνατότητες για την ανάπτυξη και την υλοποίηση των έργων υποδομής, την προσέλκυση σημαντικών επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των ξένων. Ο κανονισμός των διμερών θεμάτων στους τομείς των υποδομών και η ενότητα στην ανάπτυξη των κοινών συμφερόντων και έργων, αυξάνουν τις πιθανότητες να προσελκύσουν μεγάλες επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών επενδύσεων και αυτών από το εξωτερικό.

Το Κισινάου και το Τιράσπολ δεν έχουν επαρκή κεφάλαια για τον εκσυγχρονισμό των οικονομιών τους. Ενώ η μη επίλυση της σύγκρουσης, εκμηδενίζει τις πιθανότητες για την προσέλκυση επενδύσεων. Αυτό δεν αφορά μόνο τις ξένες επενδύσεις, αλλά και τις εγχώριες. Οι οικονομικές συγκρούσεις έχουν τη δυνατότητα να αποσταθεροποιούν και να επηρεάζουν αρνητικά την ελκυστικότητα των δύο μερών. Δεν είναι βιώσιμη η ελπίδα ότι η Δημοκρατία της Μολδαβίας και η Υπερδνειστερία θα είναι σε θέση να προσελκύσουν σημαντικές επενδύσεις για την αναβάθμιση των οικονομιών τους και την αύξηση της ανταγωνιστικής τους ικανότητας. Η ίδια η σύγκρουση επηρεάζει τη διαδικασία της προσέλκυσης των μακροπρόθεσμων μεγάλων επενδύσεων, η πραγματικότητα είναι ότι οι βραχυπρόθεσμες επενδύσεις είναι πιο κερδοφόρες σε σύγκριση με τις μακροπρόθεσμες. Ωστόσο, η Δημοκρατία της Μολδαβίας και η Υπερδνειστερία έχουν ανάγκη πρωτίστως από μακροπρόθεσμες επενδύσεις.

Τα οφέλη των επενδύσεων μπορεί να επιτευχθέν μόνο μέσω της ουσιαστικής μείωσης των κινδύνων που συνδέονται με την εικόνα της «περιοχής σε σύγκρουση» και των επαρκών εγγυήσεων για επενδυτική δραστηριότητα. Ένα αξιοσημείωτο προνόμιο μπορεί να ληφθεί

από την εξομάλυνση των συνθηκών αλληλεπίδρασης μεταξύ των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και από τις δυο όχθες του Δνειστέρου. Μετά τις συγκρούσεις και τη ρήξη στις επίσημες σχέσεις, χάλασαν επίσης σχέσεις από τον τομέα της παραγωγής, της συνεργασίας και της αλληλεπίδρασης των επιχειρήσεων. Η εγκατάσταση εμποδίων στα σύνορα, φορολογικών εμποδίων, διοικητικών εμποδίων κλπ. συνέβαλαν στην ενίσχυση των συγκρούσεων. Η άρση των συνόρων και των προβλημάτων που δημιουργούσαν έχει γίνει τόσο δύσκολη και δαπανηρή υπόθεση, ούτως ώστε σε πολλές περιπτώσεις, οι επιχειρηματίες απλά εγκατέλειψαν την προσπάθεια σύμπραξης με την άλλη όχθη του Δνειστέρου και επικεντρώθηκαν σε συνεργασίες με εταιρείες εκτός της Δημοκρατίας της Μολδαβίας-Υπερδνειστερίας. Η άρση των συνόρων, η εισαγωγή κανόνων δίκαιου για όλους τους επιχειρηματίες και η επίλυση των συγκρούσεων θα αποφέρει σαφή οφέλη στον επιχειρηματικό κλάδο στην περιοχή, όπως ανάπτυξη και την ενίσχυση των σχέσεων του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την δυνατότητα για πολλές επιχειρήσεις να δραστηριοποιούνται σε μια ενιαία εσωτερική αγορά, τη συνεργασία για την προώθηση των επιχειρηματικών έργων, την κατάρτιση και την υλοποίηση στρατηγικών για μακροπρόθεσμη ανάπτυξη του επιχειρηματικού κλάδου. Πρόσθετα οφέλη μπορούν να λαμβάνουν μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες ως επί το πλείστον εργάζονται στην εγχώρια αγορά και έχουν περιορισμένες ευκαιρίες όσον αφορά την προώθηση των προϊόντων τους στις αγορές του εξωτερικού.

Η βιομηχανική ανισορροπία μεταξύ της Υπερδνειστερίας και της Δημοκρατίας της Μολδαβίας προφανώς αποτελεί πρόβλημα που μπορεί και πρέπει να επιλυθεί από την κάθε πλευρά ξεχωριστά⁵³. Η υπέρβαση των συγκρουσιακών σχέσεων θα επιτρέψει την άμβλυνση αυτού του προβλήματος με τη χρήση διαρθρώσεων για την ολοκλήρωση των οικονομιών. Οι δύο οικονομίες θα μπορούσαν να καλύπτουν η μια τις ανάγκες της άλλης με την παροχή γεωργικών προϊόντων και πρώτων υλών από την Δημοκρατία της Μολδαβία στην Υπερδνειστερία, η οποία χαρακτηρίζεται από ανεπάρκεια στο θέμα αυτό. Εξίσου προφανή είναι τα οφέλη, με των οποίων το έλλειμμα ενέργειας στη Δημοκρατία της Μολδαβίας θα

⁵³ *Topul celor mai mari exportatori din Republica Moldova (Οι μεγαλύτεροι εξαγωγείς της Δημοκρατίας της Μολδαβίας)*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.bis.md/pdf/Topurile%20celor%20mai%20mari%20exportatori.pdf> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

μπορούσε να καλυφθεί από την παραγωγή ενέργειας στην Υπερδνειστερία⁵⁴. Μετά την εξάλειψη των σημαντικότερων εμποδίων, τα οποία κατασκευάστηκαν τεχνητά, οι επιχειρήσεις Μολδαβίας-Υπερδνειστερίας, θα αντιμετωπίσουν ορισμένες υπάρχουσες ανισοροπίες και θα λάβουν οφέλη από την επέκταση των δραστηριοτήτων τους.

Ο κύριος αποδέκτης των οφελών της επίλυσης της διένεξης είναι ο πληθυσμός των δύο όχθων του Δνειστέρα. Οι επιπρόσθετες ευκαιρίες που θα επέφερε η επίλυση της σύγκρουσης, όπως ο εκσυγχρονισμός των οικονομιών, η προσέλκυση μεγάλων επενδύσεων, η βελτίωση των υποδομών, η ανάπτυξη των επιχειρήσεων, της εσωτερικής αγοράς και του εμπορίου θα επιτρέψουν τη δημιουργία μιας πιο αποτελεσματικής στήριξης της οικονομικής σταθερότητας και της ανάπτυξης της ασφάλειας, η οποία θα επιτρέψει την αποτελεσματικότερη επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων.

Τα άμεσα οικονομικά οφέλη μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας των υποδομών, στην αύξηση της απασχόλησης, στην αύξηση των δημοσιονομικών πόρων, των μισθών, των συντάξεων και εν τέλει, αυτές ακριβώς είναι οι επιδράσεις και τα οφέλη που μπορεί και πρέπει να δημιουργούνται από την επίλυση της σύγκρουσης .

⁵⁴Matveev Denis, *Moldova–Transnistria: Eforturi comune pentru un viitor prosper Procesul de negocieri (Μολδαβία-Υπερδνειστερία: Κοινές προσπάθειες για ένα μέλλον ευημερίας, Η διαπραγματευτική διαδικασία)*, Editura Cu drag, 2009 σελ.60-68

Κεφάλαιο 3

Σχέδια επίλυσης της διένεξης

3.1 Σχέδιο Πριμακόφ

Μια από τις πιο σημαντικές στιγμές της διαδικασίας της διεθνούς διαμεσολάβησης της διένεξης της Υπερδνειστερίας ήταν η υπογραφή στη Μόσχα στις 8 Μαΐου του 1997, το «Μνημονίου σχετικά με τις αρχές της ομαλοποίησης των σχέσεων μεταξύ της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και της Υπερδνειστερίας»⁵⁵. Το Σχέδιο Πριμακόφ υπεγράφη από τους Πρόεδρους της Ρωσίας, Ουκρανίας, Δημοκρατίας της Μολδαβίας (Μπόρις Ιέλτσιν, Λεονίντ Κουτσίμα, Πέτρου Λουτσίνσκι) και του ηγέτη της Υπερδνειστερίας (Ιγκορ Σμιρνόβ) και έναν εκπρόσωπο του ΟΑΣΕ, μετά από έντονο δισταγμό του Κισινάου, ως αποτέλεσμα της πίεσης από τη Μόσχα. Το έγγραφο αυτό ήταν προϊόν της ρωσικής διπλωματίας, όπου αντανακλούνται τα βασικά στοιχεία και οι αρχές του ρωσικού οράματος σχετικά με το πρότυπο διευθέτησης της διένεξης. Σε αυτό το μνημόνιο άρχισε να διαφαίνεται η αβέβαιη έννοια του κοινού κράτους, καθορίζοντας τις σχέσεις μεταξύ του Κισινάου και του Τιράσπολ. Το κοινό κράτος συμπεριλαμβάνει κοινά σύνορα, κοινή άμυνα, κοινό νομικό και οικονομικό πλαίσιο. Αυτό όμως έχει ερμηνευθεί διαφορετικά από τις δύο πλευρές⁵⁶, με αποτέλεσμα το σχέδιο να φτάσει σε αδιέξοδο και να αποσυρθεί το 2001 η Δημοκρατία της Μολδαβίας από της διαπραγματεύσεις.

Η Υπερδνειστερία με την έννοια του κοινού κράτους αντιλαμβάνεται μια συνομοσπονδία δύο κρατών με ισότιμο καθεστώς το οποίο, με κοινή συμφωνία, μπορεί να καθορίσει το σχηματισμό των οργανισμών που έχουν αρμοδιότητες σε εθνικό επίπεδο⁵⁷. Η αποδοχή αυτής της αρχής από το Κισινάου σηματοδοτεί στη πραγματικότητα την άρνηση της Δημοκρατίας της Μολδαβίας στην εθνική της κυριαρχία και σιωπηρή αναγνώριση της εικαζόμενης Μολδαβικής Δημοκρατίας της Υπερδνειστερίας. Το Κισινάου βλέπει την Δημοκρατία της Μολδαβίας ως ένα ενιαίο κυρίαρχο κράτος, με κεντρικά όργανα εξουσίας,

⁵⁵ Andrei Brezianu, Vlad Spânu (2007), *Historical Dictionary of Moldova*, Scarecrow Press σελ.358

⁵⁶ Marcin Kosienkowski, *Continuity and Change in Transnistria's Foreign Policy after the 2011 Presidential Elections*, The Catholic University of Lublin Publishing House, 2012, σελ.36-37

⁵⁷ Alexandru Baltag, Veaceslav Berbeca, Christopher J. Borgen, Denis Cenusă, Mete Hatay, Oazu Nantoi, Ilia Roubanis, Irina Severin, Sylvia Tiryaki, Orestis Tringides, Radu Vrabie (2013), *Managing Intractable Conflicts: Lessons from Moldova and Cyprus*, edited by Mensur Akgun, , σελ.58-59

μοναδικό υποκείμενο του διεθνούς δικαίου, στο πλαίσιο του οποίου η Υπερδνειστερία έχει μόνο περιφερειακή αυτονομία. Επιπλέον, η δημιουργία ενός "κοινού κράτους" οδηγούσε σε άκαμπτη εξάρτηση της πολιτικής του Κισινάου από το Τιράσπολ και εν τέλει από τη Μόσχα. Ένα από τα αποτελέσματα του Σχεδίου Πριμακόφ ήταν η Υπερδνειστερία να αποκτήσει την δυνατότητα έκδοσης τελωνειακών εγγράφων για εξαγωγές.⁵⁸

3.2 Μνημόνιο Κόζακ⁵⁹

Το Μνημόνιο Κόζακ προτάθηκε το 2003 από ένα Ρώσο εκπρόσωπο ονόματι Δημήτρη Κόζακ και αντιπροσώπευε ένα σχέδιο για την επίλυση των συγκρούσεων μέσω της ομοσπονδοποίησης της Μολδαβίας. Αν και αρχικά είχε χαρακτηριστεί ως μοναδική ευκαιρία για την επίλυση της διένεξης της Υπερδνειστερίας, τελικά απορρίφθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, Βλαντιμίρ Βορόνιν⁶⁰.

Για την Υπερδνειστερία αποτέλεσε την στήριξη που είχε υποσχεθεί η Ρωσία και υπέθετε ότι η περιοχή θα έχει καθεστώς ίσο με εκείνο της Μολδαβίας. Το σχέδιο Κόζακ βασιζόταν σε μια αντίληψη φεντεραλισμού σοβιετικού τύπου⁶¹. Με το μνημόνιο αυτό, οι κάτοικοι της Υπερδνειστερίας αποκτούσαν το δικαίωμα να κάνουν δημοψήφισμα για να καθορίσουν εάν θέλουν να ανήκουν στη Δημοκρατία της Μολδαβίας και το δικαίωμα άσκησης βέτο σε θέματα εσωτερικής ή εξωτερικής πολιτικής, τα οποία θα είναι αντίθετα προς τα συμφέροντα τους⁶². Το σχέδιο Κόζακ περιείχε διατάξεις που απειλούσαν να προκαλέσουν νέες συγκρούσεις. Επιπλέον, οι στρατιωτικές πτυχές αυτού του σχεδίου

⁵⁸ ISD (2005), Raport de analiză politică, *Transnistria: Evoluția unui conflict înghețat și perspective de soluționare* (Υπερδνειστερία: Η εξέλιξη μιας παγωμένης σύγκρουσης και οι προοπτικές επίλυσης), București, Premise, page 3, Διαθέσιμο στη δ/ση

http://leader.viitorul.org/public/555/ro/raport_romania%20on%20transnistria%5B1%5D.pdf [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

⁵⁹ *Confrontation Between Transnistria and Moldova Deepening*, Διαθέσιμο στη δ/ση

<https://arirusila.wordpress.com/2013/06/28/confrontation-between-transnistria-and-moldova-deepening/> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁶⁰ Igor Boțan(2003), *Efectele "planului Kozak"*(Οι επιπτώσεις του Σχεδίου Κόζακ), Διαθέσιμο στη δ/ση

<http://www.e-democracy.md/monitoring/politics/comments/200312031/> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

⁶¹ Europe Report No 157, *Moldova: Regional tensions over Transdnistria*, Διαθέσιμο στη δ/ση

http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/157_moldova_regional_tensions_over_transdnistria.pdf page 23, [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

⁶² ISD (2005), Raport de analiză politică, *Transnistria Evoluția unui conflict înghețat și perspective de soluționare* (Υπερδνειστερία: Η εξέλιξη μιας παγωμένης σύγκρουσης και οι προοπτικές επίλυσης), București, Premise, page 3, Διαθέσιμο στη δ/ση

http://leader.viitorul.org/public/555/ro/raport_romania%20on%20transnistria%5B1%5D.pdf [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

αναδείκνυαν τον κεντρικό στόχο της Ρωσικής Ομοσπονδίας: τη διατήρηση του στρατιωτικού ελέγχου στην Υπερδνειστερία. Η Δημοκρατία της Μολδαβίας έμελλε σύμφωνα με το σχέδιο, να είναι αποστρατικοποιημένη. Το έγγραφο αυτό, ωστόσο, ήταν ασαφές σχετικά με την πλήρη αποστρατικοποίηση⁶³, με τα ρωσικά στρατεύματα να έχουν το δικαίωμα να παραμείνουν επ' αόριστον στην Υπερδνειστερία, γεγονός που θα μπορούσε να μετατραπεί σε ένα δεύτερο Καλίνινγκραντ. Τα κράτη του ΟΑΣΕ και ειδικότερα οι ΗΠΑ αντιτάχθηκαν ειδικά στις εν λόγω διατάξεις που νομιμοποιούσαν τη στρατιωτική παρουσία των ρωσικών στρατευμάτων στη Δημοκρατία της Μολδαβίας και δεν απέτρεπαν τον κίνδυνο απόσχισης της Υπερδνειστερίας καθώς και της Αυτονομίας των Γκαγκαούζων.

Μπορεί να παρατηρηθεί ότι το ρωσικό σχέδιο δεν κατευθύνονταν προς την επίλυση της σύγκρουσης, αλλά στη διατήρηση μια κατάστασης αντικρουόμενων καταστάσεων. Το σχέδιο θα καταστούσε πολύ εύκολο να θεωρηθεί υπεύθυνη η Δημοκρατία της Μολδαβίας για τη μη τήρηση ενός εγγράφου που υπογράφηκε οικειοθελώς, ενώ ο ρόλος της διεθνούς κοινότητας για την επίλυση της σύγκρουσης θα ήταν άκυρος⁶⁴.

Το σχέδιο Κόζακ προκάλεσε πολλές εκδηλώσεις διαμαρτυριών στο Κισινάου και προκάλεσε την διπλωματική παρέμβαση των χωρών της ΕΕ και των ΗΠΑ, γεγονός που οδήγησε τον Πρόεδρο Βορόνιν στο να μην το υπογράψει. Ωστόσο, η απόρριψη του σχεδίου από τη Δημοκρατία της Μολδαβίας, δεν σήμαινε για τη Ρωσία μια διπλωματική ήττα διότι μπόρεσε να παρουσιαστεί στη σύνοδο κορυφής του ΟΑΣΕ στο Μάαστριχτ παίζοντας τον ρόλο αυτού που έκανε ό, τι μπόρεσε για να επιλύσει την σύγκρουση της⁶⁵. Με την άρνησή της να υπογράψει το σχέδιο, η Δημοκρατία της Μολδαβίας κατάφερε απλά να αναβάλει την χρονική στιγμή που θα αντιμετώπιζε τα ευαίσθητα ζητήματα της Υπερδνειστερίας⁶⁶.

Η Σύνοδος Κορυφής του ΟΑΣΕ στο Μάαστριχτ έδειξε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες και οι μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες βρίσκονται κοντά στο σημείο υιοθέτησης μιας θέσης για

⁶³Russian Draft Memorandum on the basic principles of the state structure of a united state in Moldova (Kozak Memorandum), 2003, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.stefanwolff.com/files/Kozak-Memorandum.pdf> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

⁶⁴Igor Botan, *Reglementarea Transnistreana: o solutie europeana (Η διευθέτηση του ζητήματος της Υπερδνειστερίας:μια ευρωπαϊκή λύση)*, Editura Adept, Chisinau 2009 σελ. 27-28

⁶⁵Europe Report No 157, *Moldova: Regional tensions over Transdnistria*, Διαθέσιμο στη δ/νση http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/157_moldova_regional_tensions_over_transdnistria.pdf page 26, [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

⁶⁶Igor Botan, *Reglementarea Transnistreana: o solutie europeana (Η διευθέτηση του ζητήματος της Υπερδνειστερίας:μια ευρωπαϊκή λύση)*, Editura Adept, Chisinau 2009 σελ.32

μακροχρόνιες συγκρουσιακές καταστάσεις που αποτελούν σημεία ενδιαφέροντος στη περιοχή. Αυτό σήμαινε την διεθνοποίηση του προβλήματος και την απομάκρυνση του από την προνομαϊκή ζώνη της Ρωσίας⁶⁷.

3.3 Σχέδιο Μπελκόβσκι⁶⁸

Το Σχέδιο Μπελκόβσκι προέκυψε λόγω της αποτυχίας του Μνημονίου Κόζακ . Είχε όμως τον ίδιο στόχο, δηλαδή την αναγνώριση της ανεξαρτησίας της Υπερδνειστερίας και την διατήρηση των ρωσικών στρατευμάτων στη περιοχή. Τον Ιούνιο του 2004, ο διευθυντής του Ινστιτούτου Εθνικής Στρατηγικής της Ρωσίας, Στανισλάβ Μπελκόβσκι, ήρθε με μια πρόταση σοκ, σύμφωνα με την οποία, σε αντάλλαγμα για την αναγνώριση της ανεξαρτησίας της Υπερδνειστερίας, η Ρωσία έπρεπε να αποδεχθεί την ενοποίηση της Βεσσαραβίας με τη Ρουμανία⁶⁹. Το ρωσικό σχέδιο, φαινομενικά ήταν ευνοϊκό για τη Ρουμανία, περιείχε όμως αρκετές παγίδες⁷⁰. Αν γινόταν δεκτό, το Σχέδιο Μπελκόβσκι θα δημιουργούσε προβλήματα στη Ρουμανία στην πορεία της προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση με την ξαφνική ενσωμάτωση μιας εδαφικής περιοχής ασταθούς από γεωστρατηγική άποψη και με φτωχό πληθυσμό, με μια κυβέρνηση μετά-σοβιετικού τύπου, η οποία κυμαινόταν από διαφθορά και αναποτελεσματικότητα⁷¹. Η ανακήρυξη της Υπερδνειστερίας σε ένα ανεξάρτητο κράτος, χωρίς να έχει λυθεί το πρόβλημα του στρατιωτικού οπλοστασίου, θα έφερναν το NATO και την ΕΕ σε άμεση γειτνίαση με μια μορφή Καλίνινγκραντ στη Μαύρη Θάλασσα.

Το Σχέδιο Μπελκόβσκι προσφέρθηκε στη Ρουμανία σε μια κρίσιμη στιγμή της ευρωπαϊκής της ένταξης, πριν από την ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων⁷². Επίσης, η πρωτοβουλία της Μόσχας ανέπτυξε την νέο-αυτοκρατορική προοπτική της

⁶⁷Dan Dungaciu (2010), *Dosarul transnistrean (Ο φάκελος της Υπερδνειστερίας)*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.ziaristionline.ro/2010/11/26/dan-dungaciu-dosarul-transnistrean/> [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

⁶⁸ Natalia Morari(2009), *Inceputul procesului de revenire a Moldovei în componența României (Η έναρξη της διαδικασίας της επιστροφής της Μολδαβίας στο πλαίσιο της Ρουμανίας)*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.europalibera.org/content/article/1889738.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁶⁹Vitalie Ciobanu (2004) , *Proiectul Belkovski: Transnistria contra Basarabia (Σχέδιο Μπελκόβσκι: η Υπερδνειστερία ενάντια στην Βεσσαραβία)*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.revista22.ro/proiectul-belkovski-transnistria-contr-basarabia-977.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁷⁰Ibidem

⁷¹Liliana Popescu, *THE FUTILTY OF THE NEGOTIATIONS ON TRANSNISTRIA*, Διαθέσιμο στη δ/ση http://www.eist.tuiasi.ro/Files/39/13_Popescu.pdf page 118 [Πρόσβαση 16 Δεκεμβρίου 2014]

⁷²Ionuț Jene, *Planul Stanislav Belkovski (Το Σχέδιο Στανισλάβ Μπελκόβσκι)*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.napocanews.ro/2009/09/planul-stanislav-belkovski.html> [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

Ρωσίας, αφού συζητιόταν η μοίρα μιας διεθνώς αναγνωρισμένης κρατικής οντότητας, της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, χωρίς να της ζητείται η γνώμη ⁷³.

3.4 Σχέδιο Ποροσένκο

Ο Πέτρο Ποροσένκο, σύμβουλος εξωτερικής πολιτικής του Πρόεδρου της Ουκρανίας Βίκτωρ Λουκοσένκο⁷⁴, πρότεινε την άνοιξη του 2005 ένα νέο σχέδιο για την επίλυση της σύγκρουσης, εμπνευσμένο από το σχέδιο του Ευγένι Πριμακόφ του 1997. Το σχέδιο αυτό αποτελεί σημάδι ότι η Ουκρανία έχει αποφασίσει να παίξει ενεργό ρόλο σε μια εξωτερική πολιτική άμεσης γειτνίασης, οικειοποιώντας και υιοθετώντας τις ρωσικές ιδέες.

Το Σχέδιο συμπεριελάμβανε επτά σημεία⁷⁵, η Διοίκηση της Υπερδνειστερίας να δημιουργήσει συνθήκες ανάπτυξης της δημοκρατίας και κοινωνίας πολιτών και ένα πολυκομματικό σύστημα, να αναγνωριστεί το Ανώτατο Σοβιέτ της Υπερδνειστερίας ως νόμιμο, μετά από εκλογές που είχαν σχεδιαστεί να πραγματοποιηθούν τον Οκτώβριο ή Νοέμβριο του 2005, μέσω των οποίων κατά πάσα πιθανότητα αναμενόταν οι ηγέτες που θα εκλεγούν να είναι υπέρ της Ουκρανίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο ΟΑΣΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Ρωσία και οι Ηνωμένες Πολιτείες να συμμετάσχουν μαζί με την Ουκρανία για την παρακολούθηση των ελεύθερων και δημοκρατικών εκλογών του Ανώτατου Σοβιέτ στην Υπερδνειστερία. Η Ουκρανία υποστηρίζει τις προθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών για συμβολή στην επίλυση του προβλήματος της Υπερδνειστερίας. Το υπάρχον ειρηνευτικό σώμα να μετατραπεί σε έναν διεθνή μηχανισμό στρατιωτικών και πολιτικών παρατηρητών υπό την αιγίδα του ΟΑΣΕ. Η διοίκηση της Υπερδνειστερίας να επιτρέψει την διεθνή παρακολούθηση των στρατιωτικό-βιομηχανικών επιχειρήσεων στην περιοχή, με τη συμμετοχή ειδικών από την Ουκρανία. Επιπλέον, η Ουκρανία ήταν πρόθυμη να συμφωνήσει στη βραχυπρόθεσμη παρακολούθηση των συνόρων Ουκρανίας – Δημοκρατίας της Μολδαβίας από τις ομάδες του ΟΑΣΕ, από το έδαφος της Ουκρανίας, με

⁷³Vitalie Ciobanu(2004), Proiectul Belkovski: Transnistria contra Basarabia (Σχέδιο Μπελκόβσκι: η Υπερδνειστερία ενάντια στην Βεσσαραβία), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.revista22.ro/proiectul-belkovski-transnistria-contra-basarabia-977.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁷⁴Petro Poroshenko Biography(2011), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://orekhovao.wordpress.com/category/petro-poroshenko/> [Πρόσβαση 16 Δεκεμβρίου 2014]

⁷⁵Vladimir Socor (2005), POROSHENKO DRAFTS, YUSHCHENKO LAUNCHES A PLAN FOR TRANSNISTRIA, Διαθέσιμο στη δ/νση [http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=30305&no_cache=1#.VLJhanvGqF8](http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews[tt_news]=30305&no_cache=1#.VLJhanvGqF8) [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

στόχο τον έλεγχο της διακίνησης αγαθών και ανθρώπων .Το σχέδιο πρότεινε επίσης ισότιμο καθεστώς μεταξύ της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και της Υπερδνειστερίας, ως συμβαλλόμενα μέρη της συμφωνίας, δίπλα στη Ρωσία, την Ουκρανία και τον ΟΑΣΕ.

Το γεγονός ότι δεν έγινε καμία αναφορά στα ρωσικά στρατεύματα που βρίσκονται στην Υπερδνειστερία και στην απόσυρσή τους, η αγνόηση του στρατού της Υπερδνειστερίας , το ότι η Μόσχα ανέλαβε το ρόλο του ελεγκτή της εσωτερικής ασφάλειας και το η πλήρης αγνόηση της Δημοκρατίας της Μολδαβίας , έδειξαν οι υπήρχαν σημαντικές παραλείψεις ⁷⁶.

Η ακόλουθη τελική διάταξη είναι το πιο αξιοσημείωτο σημείο του ουκρανικού σχεδίου :

Σε περίπτωση που οποιοδήποτε από τα συμβαλλόμενα μέρη δεν μπορούν να συμμορφώνονται με τις διατάξεις του εν λόγω σχεδίου, η Ρωσική Ομοσπονδία, η Ουκρανία και ο ΟΑΣΕ διατηρούν το δικαίωμα να προβούν στις σχετικές διεθνείς νομικές ενέργειες, οι οποίες βασίζονται σε κοινά αναγνωρισμένους κανόνες και στις αρχές του διεθνούς δικαίου. Ως μέρος των μηχανισμών εγγυήσεων, οι προτάσεις αυτές περιλαμβάνουν επίσης το δικαίωμα της Υπερδνειστερίας να αποσχιστεί στην περίπτωση της ενοποίησης της Δημοκρατίας της Μολδαβίας με τη Ρουμανία ⁷⁷.

Το σχέδιο περιελάμβανε και την εκπόνηση μιας Συνθήκης για τη διασφάλιση της τήρησης της νομοθεσίας της Δημοκρατίας της Μολδαβίας στο ειδικό καθεστώς της Υπερδνειστερίας ⁷⁸ .Η Δημοκρατία της Μολδαβίας, η Υπερδνειστερία, η Ρωσία, η Ουκρανία και ο ΟΑΣΕ θα είναι "μέρη" της συγκεκριμένης συνθήκης. Πιο συγκεκριμένα, η Ρωσία, η Ουκρανία και ο ΟΑΣΕ θα είναι "μεσολαβητές" και "εγγυητές". Θα σχηματίσουν μια επιτροπή συνδιαλλαγής για τη διαιτησία τυχόν διαφορών ή διαφορών μεταξύ "των μερών", του Κισινάου και του Τιράσπολ, όσον αφορά την ερμηνεία και την εφαρμογή αυτών των

⁷⁶George Damian (2005), *Iuscenko pregatete recunoasterea Transnistriei (Ο Ιούσενκο προετοιμάζει την αναγνώριση της Υπερδνειστερίας)*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://m.hotnews.ro/stire/1219841> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁷⁷Stefan Wolff(2005), *The Prospects of a Sustainable Conflict Settlement for Transnistria*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.stefanwolff.com/files/The%20Prospects%20of%20a%20Sustainable%20Conflict%20Settlement%20for%20Transnistria.pdf> σελ. 18 [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁷⁸Vladimir Socor (2005), *POROSHENKO ADOPTS PRIMAKOV'S CONCEPT FOR TRANSNISTRIA SETTLEMENT*, Διαθέσιμο στη δ/νση [http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=30407&no_cache=1#.VLKDSHvGqF8](http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews[tt_news]=30407&no_cache=1#.VLKDSHvGqF8) [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

ρυθμίσεων. Επίσης, ειδικοί από τις ΗΠΑ και την Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στη σύνταξη της Συνθήκης , ενώ εκπρόσωποί τους θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στην επιτροπή συνδιαλλαγής με τη συναίνεση όλων των πλευρών.

Το όραμα αυτού του σχεδίου ήταν να επανενωθεί η Δημοκρατία της Μολδαβίας υπό την κηδεμονία της Ρωσίας και της Ουκρανίας . Το σχέδιο προβλέπει επίσης το δικαίωμα άσκησης βέτο από την Υπερδνειστερία σε θέματα εξωτερικής πολιτικής της Δημοκρατίας της Μολδαβίας. Όσον αφορά την κατανομή των αρμοδιοτήτων, το σχέδιο προβλέπει ένα περιορισμένο αριθμό καθηκόντων για τις κεντρικές αρχές, οι οποίες επρόκειτο να διαπραγματευτούν αργότερα. Δεδομένου ότι οι διαπραγματεύσεις μεταξύ του Κισινάου και του Τιράσπολ ξεκινούν δύσκολα και μπλοκάρουν εύκολα, αναμένεται ότι η σταθεροποίηση των αρμοδιοτήτων θα είναι μια μακρά διαδικασία, η οποία από μόνη της θα μπορούσε να αποτελέσει μια πηγή σύγκρουσης, ακόμη και αν η Δημοκρατία της Μολδαβίας δεχόταν την βασική ιδέα περί ομοσπονδίας.

Μια θετική πτυχή αυτού του σχεδίου είναι η μεταβολή του κέντρου βάρους των συνομιλιών από τους αρχηγούς των κρατών προς τα δύο κοινοβούλια. Έτσι δεν αναγνωρίζει η άνευ όρων νομιμότητα του Ιγκορ Σμιρνοβ. Τέλος, ίσως η πιο αρνητική πτυχή του σχεδίου, σύμφωνα με ορισμένους σχολιαστές, είναι ότι δεν προβλέπονται μηχανισμοί για την αλλαγή του status quo στην Υπερδνειστερία, προσφέροντας όμως αντί αυτού νομιμοποίηση του σημερινού καθεστώτος με τη διεξαγωγή εκλογών υπό τον έλεγχο της και υπό την απουσία ενός δημοκρατικού πλαισίου.

Κεφάλαιο 4

Ο ρόλος βασικών διεθνών παραγόντων στη διευθέτηση της διένεξης

4.1 ΟΑΣΕ και η Δημοκρατία της Μολδαβίας

Για την διεθνή κοινότητα η διένεξη της Υπερδνειστερίας αποτελείται από κάποια συγκεκριμένα προβλήματα, στα οποία ο ΟΑΣΕ έπαιξε ρόλο κλειδί. Αρχικά, η απόσυρση των ρωσικών στρατευμάτων από την αριστερή όχθη του Δνειστέρου, όπως είχε δεσμευτεί η Ρωσική Ομοσπονδία στη σύνοδο κορυφής του ΟΑΣΕ το Νοέμβριο του 1999 . Επίσης ένα άλλο πρόβλημα αφορά τις διαπραγματεύσεις για της πολιτική διευθέτηση της διένεξης και την αναγνώριση ενός καθεστώτος για της Υπερδνειστερία στο πλαίσιο μιας επανενωμένης Δημοκρατίας της Μολδαβίας .Το τρίτο πρόβλημα αφορά τους εγγυητές των διακανονισμών της Υπερδνειστερίας και ποια κράτη ή οργανισμοί θα διασφαλίσουν την εφαρμογή και βιωσιμότητα των νέων ρυθμίσεων .Ο ΟΑΣΕ κατά κάποιον τρόπο αντιπροσώπευε το όραμα της διεθνούς κοινότητας για την επίλυση της διένεξης⁷⁹ .

Ο ΟΑΣΕ συμμετείχε στη διευθέτηση της κατάστασης στην Υπερδνειστερία από το 1993 για να υποστηρίξει τις προσπάθειες εξεύρεσης ειρηνικής λύσης στη σύγκρουση που είχε ξεσπάσει το προηγούμενο έτος ⁸⁰. Η αποστολή έπρεπε επίσης να παρακολουθεί την κατάσταση στην ζώνη ασφαλείας και το 1999 ανέλαβε τον ρόλο της διευκόλυνσης της απόσυρσης των ρωσικών στρατιωτικών δυνάμεων και όπλων από την περιοχή . Με την πάροδο του χρόνου, το έργο της αποστολής έχει επεκταθεί περαιτέρω συμπεριλαμβάνοντας τον έλεγχο των εξοπλισμών, την παροχή συμβουλών σχετικά με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις αρχές της Δημοκρατίας της Μολδαβίας ⁸¹.

⁷⁹Popescu Nicu (2003), *Effects and Ways of EU Involvement in Transnistrian Settlement*, Moldova Azi, Eastern Illinois University, Διαθέσιμο στη δ/νση http://www.policy.hu/npopescu/publications/ue_trans.pdf [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁸⁰United States Commission on Security and Cooperation in Europe, *Testimony : Ambassador William Hill, Head of OSCE Mission in Moldova-OSCE*, Διαθέσιμο στη δ/νση http://www.csce.gov/index.cfm?FuseAction=ContentRecords.ViewWitness&ContentRecord_id=207&ContentTtype=D&ContentRecordType=D&ParentType=H [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

⁸¹United States mission to the OSCE, *In Brief: Moldova and the OSCE*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://osce.usmission.gov/moldova.html> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Ο ΟΑΣΕ όμως παρουσίασε πολλές αδυναμίες στο έργο του και μειωμένη αποτελεσματικότητα. Πιο συγκεκριμένα, η Ρωσία γνωρίζοντας τις αποτυχίες του ΟΑΣΕ σε όλες σχεδόν τις αποστολές του στον πρώην σοβιετικό χώρο⁸², το 2003 στο Μάαστριχτ αφού αντιτάχθηκε στις πιέσεις της ΕΕ του ΝΑΤΟ για απόσυρση των στρατευμάτων της από τη Γεωργία και τη Μολδαβία, δήλωσε προσβλητικά μέσω του εκπρόσωπου της Μόσχας, Ίγκορ Ιβανόβ, ότι η Ρωσία δεν θα συμμορφωθεί με τις συστάσεις και ότι θεωρεί απαράδεκτο το γεγονός ότι ο ΟΑΣΕ ασχολείται με τέτοια θέματα⁸³.

Η αδυναμία του ΟΑΣΕ να συμβάλει αποφασιστικά στην ενοποίηση της Δημοκρατίας της Μολδαβίας αποδίδεται σε πολλούς παράγοντες. Το ότι δεν διαθέτει έναν συγκεκριμένο μηχανισμό ο οποίος θα εξασφαλίζει την εφαρμογή των αποφάσεών του και εξαρτάται από τα συμφέροντα των κρατών μελών του, καθώς το κάθε κράτος έχει δικαίωμα να θέσει βέτο σε αποφάσεις με τις οποίες δεν συμφωνούν, μειώνει φανερά την αυτονομία του οργανισμού. Οι παραπάνω παράγοντες εξηγούν γιατί σε όλες τις συγκρούσεις που έχουν επιλυθεί έστω και εν μέρει, τον πρώτο ρόλο είχαν το ΝΑΤΟ και η ΕΕ, ενώ του ΟΑΣΕ ήταν συμπληρωματικός⁸⁴.

Όπως αποδείχθηκε αρκετές φορές ήδη, η κύρια αιτία είναι πάντα η ίδια, δηλαδή « ο κανόνας της συναίνεσης ». Χωρίς τη συγκατάθεση της Ρωσίας, μέλος του ΟΑΣΕ με δικαίωμα άσκησης βέτο, δεν μπορούσε να ληφθεί καμία απόφαση. Το γεγονός και μόνο ότι η Μόσχα και το Τιράσπολ μπορούσαν να εκμεταλλευτούν την ύπαρξη του ΟΑΣΕ για να δικαιολογήσουν τις αποφάσεις τους ή να εμποδίσουν οποιοδήποτε μηχανισμό διαπραγμάτευσης περιόριζε τον ρόλο που έπαιζε ο ΟΑΣΕ σε αυτό το τμήμα της ηπείρου.

Το έτος 2002 είναι ζωτικής σημασίας σε αυτή την ιστορία. Η επιτάχυνση της διαδικασίας της επίλυσης της κρίσης της Υπερδνειστερίας ξεκίνησε στις αρχές του 2002, όταν ο Γουίλιαμ Χιλλ έφτασε στο Κισινάου για να αναλάβει και πάλι ως επικεφαλής της Αποστολής του ΟΑΣΕ στη Μολδαβία μετά τον Σουάρτζ . Επίσης, το 2002 έφτασε στο Κισινάου ο νέος πρεσβευτής της Ρωσίας, Γιούρι Ζουμπακόβ. Ο Ζουμπακόβ ήταν ένας από

⁸² Dan Dungăciu (2010), *Dosarul Transnistrean (Ο φάκελος της Υπερδνειστερίας)*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.ziaristionline.ro/2010/11/26/dan-dungaci-dosarul-transnistrean/>[Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

⁸³ Nicolae Filipescu (2013), *Irelevanta penibila a OSCE*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.revista22.ro/irelevanta-penibila-a-osce-865.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁸⁴ Nicu Popescu, I.P.P., *Noile oportunitati de solutionare al problemei transnistrene prin mecanismele Europei modern*, Διαθέσιμο στη δ/νση http://www.policy.hu/npopescu/publications/ue_trans.pdf page 4-5 [Πρόσβαση 5 Δεκεμβρίου 2014]

εκείνους που εγκαινίασαν το 1997, το λεγόμενο «Σχέδιο Πριμακόβ». Ο ερχομός του νέου πρεσβευτή επιβεβαίωσε και τις τελευταίες αμφιβολίες για τη σχέση μεταξύ της Μόσχας και του πολυσυζητημένου σχεδίου ομοσπονδοποίησης της δημοκρατίας. Η υποδοχή του Ζουμπάκοβ από τις αρχές του Κισινάου ήταν ήπια έως ανύπαρκτη, ενώ μια θέση τόσο σημαντική σε μια χώρα όπως η Μολδαβία είχε μόνο μία εξήγηση: την επίλυση του ζητήματος της Υπερδνειστερίας σύμφωνα με τη ρωσική εκδοχή, δηλαδή σύμφωνα με το Μνημόνιο του 1997 .

Τη χρονιά εκείνη, με τον ερχομό των δυο προσωπικοτήτων σε молδαβικό έδαφος, φάνηκε ότι η διένεξη της Υπερδνειστερίας ανέβηκε στην ατζέντα των μεγάλων δυνάμεων και ότι έμελλε να βρεθεί μια βρεθεί μια λύση στο ζήτημα.

Το 2006, Γουίλιαμ Χιλλ ολοκλήρωσε την αποστολή του στη Δημοκρατία της Μολδαβίας χωρίς να καταφέρει να φτάσει στην επίλυση του ζητήματος, δηλώνοντας όμως ότι «η διένεξη της Υπερδνειστερίας είναι επιλύσιμη» . Όσον αφορά την ευρωπαϊκή πορεία της Δημοκρατίας της Μολδαβίας δήλωσε « η ΕΕ έχει ειδικούς κανόνες για τα προς ένταξη κράτη, η Δημοκρατία της Μολδαβίας επιδιώκει να ενταχτεί στην ΕΕ, εγώ στηρίζω την επιλογή της και της εύχομαι καλή επιτυχία ».⁸⁵

4.2 Η πολιτική της ΕΕ

Η σύγκρουση στην Υπερδνειστερία γίνεται ένα ολοένα και πιο σημαντικό ζήτημα για την Ευρωπαϊκή Ένωση⁸⁶. Ένας λόγος για το αυξημένο ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι η γεωγραφική θέση που καταλαμβάνει η Δημοκρατία της Μολδαβίας, βρισκόμενη στα σύνορα με τη Ρουμανία, κράτος που προσχώρησε στην Ένωση την 1η Ιανουαρίου 2001. Πιο ενεργό ρόλο στο συγκεκριμένο ζήτημα ανέλαβε το 2002, δίνοντας περισσότερη βαρύτητα και θέτοντας το ως θέμα στις σχέσεις της με τη Ρωσία και την Ουκρανία . Επιπλέον, ένα ευρύ

⁸⁵ William Hill: *Rezolutia AP OSCE referitor la Moldova a fost sustinuta de majoritatea larga a parlamentarilor* (Το ψήφισμα της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του ΟΑΣΕ σχετικά με την Μολδαβία υποστηρίχθηκε από τη μεγάλη πλειοψηφία των βουλευτών), Διαθέσιμο στη δ/ση <http://2011.europa.md/stiri/show/99/william-hill-rezolutia-ap-osce-referitor-la-moldova-a-fost-sustinuta-de-majoritatea-larga-a-parlamentarilor> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

⁸⁶ Mitchell A. Orenstein and Kálmán Mizsei (2014), *Moldova in the Middle, The Newest Front in the Battle Between Russia and the West*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.foreignaffairs.com/articles/141181/mitchell-a-orenstein-and-kalman-mizsei/moldova-in-the-middle> [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

φάσμα μέσω της ΚΕΠΠΑ είναι το σημαντικότερο όπλο της Ένωσης στη προσέγγιση και την προσπάθεια επίλυσης της διένεξης της Υπερδνειστερίας⁸⁷.

Κατά την περίοδο 2003-2004 η Ευρωπαϊκή Ένωση έγινε ένας ad hoc διπλωματικός παίκτης στη Δημοκρατία της Μολδαβίας, στέλνοντας περιοδικά διπλωματικές αποστολές, θέτοντας το ζήτημα της Υπερδνειστερίας στη Ρωσία και την Ουκρανία και εκφράζοντας γνώμες σχετικά με διαδικασία επίλυσης της σύγκρουσης⁸⁸. Επιπλέον, στις αρχές του 2005 η Ευρωπαϊκή Ένωση για να κάνει πιο αισθητή την παρουσία της όρισε έναν ειδικό εντεταλμένο της (EUSR) για την Δημοκρατία της Μολδαβίας. Πρόκειται για τον Adriaan Jacobovits de Szeged, Ολλανδός διπλωμάτης, έργο του οποίου ήταν να ενισχύσει την συμβολή της ΕΕ στην επίλυση της διένεξης της Υπερδνειστερίας, να συνδράμει στην προετοιμασία των συνεισφορών της ΕΕ στην εφαρμογή μιας ενδεχόμενης διευθέτησης της διένεξης⁸⁹.

Παρόλο που γειτνιάζει με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Δημοκρατία της Μολδαβίας παραμένει στη σφαίρα επιρροής της Ρωσίας και ως αποτέλεσμα, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Δημοκρατία της Μολδαβίας έχουν ενισχύσει τις σχέσεις τους μέσω της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας (ΕΠΓ)⁹⁰, με σκοπό τη συμμετοχή και συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην επίλυση της διένεξης στην Υπερδνειστερία. Εν τω μεταξύ, η Ρωσία πήρε την πρωτοβουλία να αναλάβει ηγετικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία, προτείνοντας ένα σχέδιο διευθέτησης βασισμένο στον καταμερισμό της εξουσίας μεταξύ του Κισινάου και του Τιράσπολ μέσω της διατήρησης της στρατιωτικής της παρουσίας για να εξασφαλίσει την εφαρμογή του νέου σχεδίου, κάνοντας την Δημοκρατία της Μολδαβίας να πιστεύει ότι ο μόνος τρόπος να βρεθεί μια βιώσιμη λύση θα ήταν να συνεργαστούν η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ρωσία.

⁸⁷Nicu Popescu, UNISCI Discussion Paper, THE EU AND TRANSNISTRIA, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://revistas.ucm.es/index.php/UNIS/article/viewFile/UNIS0606130247A/28143> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁸⁸Nicu Popescu, Occasional Paper no60, *The EU in Moldova – Settling conflicts in the neighbourhood*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/occ60.pdf>, page 31 [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

⁸⁹EU Delegation at UN, *EUHR Solana comments on the appointment of an EU Special Representative for Moldova*, Διαθέσιμο στη δ/νση http://eu-un.europa.eu/articles/es/article_4472_es.htm [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

⁹⁰*Puncte de reper* (Σημεία εστίασης), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://infoeuropa.md/puncte-de-reper/> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε ένα σχέδιο δράσης για τη Δημοκρατία της Μολδαβίας σχετικά με τη σύγκρουση της Υπερδνειστερίας, το οποίο σχεδιάστηκε ακολουθώντας τις εξής αρχές:

«Συνεχείς προσπάθειες για την επίλυση της διένεξης της Υπερδνειστερίας, με σεβασμό στην κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της Δημοκρατίας της Μολδαβίας διασφαλίζοντας το σεβασμό των δημοκρατικών αρχών και του κράτους δικαίου»⁹¹

Οι κύριοι στόχοι που είχαν προταθεί για να επιτευχθεί αυτό το σχέδιο ήταν η επίλυση της σύγκρουσης στην Υπερδνειστερία μέσω της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, σε συνεργασία με τα εμπλεκόμενα μέρη και διεθνείς μεσολαβητές, ενώ ο ΟΑΣΕ να έχει ηγετικό ρόλο. Η Δημοκρατία της Μολδαβίας, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση να επιλύσει αποτελεσματικά την σύγκρουση, με συγκεκριμένη διαδικασία διαπραγματεύσεων, συμπεριλαμβανομένων των διαβουλεύσεων σχετικά με τις ρυθμίσεις μετά τις συγκρούσεις και τις εγγυήσεις, ανάλογα με την περίπτωση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση να υποστηρίζει τον ΟΑΣΕ και τον ρόλο των μεσολαβητών στη διαδικασία αυτή καθώς και να συνεχίσει να ασκεί πιέσεις σχετικά με τις ρωσικές δεσμεύσεις για την αποστρατιωτικοποίηση της περιοχής της Υπερδνειστερίας. Επιπλέον, σημαντικοί στόχοι ήταν η εκ νέου ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, η αντιμετώπιση του προβλήματος των συνόρων με την Ουκρανία⁹² και η ενεργός συμμετοχή των πολιτών στην προώθηση των δημοκρατικών αξιών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όσον αφορά τους παραπάνω στόχους, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ενεργό συμμετοχή του ΟΑΣΕ. Παρά το γεγονός ότι δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των κύριων στόχων, υπάρχει μια τάση να « αλλάξουν τα ρωσικά ειρηνευτικά στρατεύματα με μια πολυεθνική ομάδα »⁹³.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συμπράξει και στις διαπραγματεύσεις για την επίλυση της διένεξης. Η αρχή έγινε κατά τη διάρκεια της ολλανδικής προεδρίας του ΟΑΣΕ το 2003, η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν παρούσα στην Κοινή Συνταγματική Επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν

⁹¹ΕΕU/Moldova Action Plan, Co-operation for the settlement of the Transnistria conflict, Διαθέσιμο στη δ/ση http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/action_plans/moldova_enp_ap_final_en.pdf page 11 [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

⁹²Ibidem

⁹³Georgi Kamov (2006), *EU's role in conflict resolution: the case of the Eastern enlargement and neighbourhood policy areas*, Institut Europeen des Hautes Etudes Internationales, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.ie-ei.eu/IE-EI/Ressources/file/memoires/2006/KAMOV.pdf> σελ. 56 [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

από βουλευτές της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και της Υπερδνειστερίας, για να συντάξει ένα νέο σύνταγμα για μια επανενωμένη Μολδαβία. Αν και η Επιτροπή απέτυχε τελικά στην αποστολή της, σηματοδότησε μια συμβολική αλλαγή στον μηχανισμό επίλυσης συγκρούσεων, με την Ευρωπαϊκή Ένωση να συμμετέχει για πρώτη φορά στις διαπραγματεύσεις για το καθεστώς στην Υπερδνειστερία⁹⁴.

Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει την τρέχουσα μορφή των διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο του συστήματος "5 + 2", συμπεριλαμβάνοντας : τη Δημοκρατία της Μολδαβίας, την Υπερδνειστερία, τη Ρωσία, την Ουκρανία και το ΟΑΣΕ, καθώς και δυο διεθνείς παρατηρητές, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ⁹⁵. Το σύστημα διαπραγματεύσεων "5 + 2" υπάρχει από το 2005, έχοντας κάνει όμως μια διακοπή λειτουργίας από το 2006 έως το 2011, ενώ από το 2012 ξεκίνησαν εκ νέου οι διαπραγματεύσεις. Το 2006 η Ουκρανία κάλεσε το *EUBAM* να σταματήσει το λαθρεμπόριο της Υπερδνειστερίας στα ουκρανικά εδάφη και η απάντηση ήρθε άμεσα από την Υπερδνειστερία και τη Ρωσία, οι οποίες σταμάτησαν τη διαδικασία διαπραγματεύσεων για περίοδο έξι χρόνων⁹⁶.

Η ατζέντα των συνομιλιών "5 + 2" αποτελείται από τρεις ομάδες θεμάτων: κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, ανθρωπιστικά ζητήματα και ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και θέματα συνολικής διευθέτησης, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων θεσμικών, πολιτικής και ασφάλειας.

Η προοπτική του να βγει η Ρωσία από το παιχνίδι, κάτι που με τη πρώτη ματιά μοιάζει διευκολύνει την κατάσταση και μάλιστα είναι επιθυμητό, δεν εγγυάται την επίλυση της σύγκρουσης, αλλά μπορεί να οδηγήσει σε ρήξη των σχέσεων με την Υπερδνειστερία. Όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση σύστησε την Αποστολή Συνοριακής Συνδρομής στη Δημοκρατία της

⁹⁴Richard G. Whitman, Stefan Wolff (2012), *The European Union as a Global Conflict Manager*, edited by Routledge, σελ. 125-126

⁹⁵ Radu Vrabie (2010), *Rolul UE în reglementarea conflictului transnistrean (Ο ρόλος της ΕΕ στη διευθέτηση της σύγκρουσης στην Υπερδνειστερία)*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.timpul.md/articol/rolul-ue-in-reglementarea-conflictului-transnistrean-18574.html>, [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

⁹⁶ Vladimir Socor (2013), *Russia Trips up Ukraine's OSCE Chairmanship in Transnistria*, Διαθέσιμο στη δ/νση http://www.jamestown.org/regions/russia/single/?tx_ttnews%5Bpointer%5D=71&tx_ttnews%5Btt_news%5D=40502&tx_ttnews%5BbackPid%5D=48&cHash=a5c2e88364662a416f7a6a757dbb01cb#.VMLlpS7GqF9 [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

Μολδαβίας και την Ουκρανία ⁹⁷, η Υπερδνειστερία υπό την αιγίδα της Ρωσίας αρνήθηκε να διαπραγματευτεί με τη Δημοκρατία της Μολδαβίας, ακόμη και υπό την επιτήρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Νίκου Ποπέσκου έγραψε:

"Η Υπερδνειστερία εμπόδισε τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων στα μάτια των διεθνών παρατηρητών και έδωσε στην κυβέρνηση της Μολδαβίας επιχειρήματα να πιέσει για τη συμμετοχή της ΕΕ στις διαπραγματεύσεις" ⁹⁸.

Φαίνεται ότι όσο περισσότερο η Δημοκρατία της Μολδαβίας προσπαθεί να έρθει πιο κοντά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο η Υπερδνειστερία αποφεύγει το διάλογο. Έτσι ένα από τα δύο σενάρια είναι αδύνατον να εφαρμοστούν στο ίδιο έδαφος: μια ενωμένη Δημοκρατία της Μολδαβίας σε σύνδεση με την ΕΕ ή μια αποκεντρωμένη Δημοκρατία της Μολδαβίας, υπό ρωσικό στρατιωτικό και οικονομικό έλεγχο.

Η Ευρώπη έχει επενδύσει διπλωματικά στην διευθέτηση της διένεξης της Υπερδνειστερίας. Τα κονδύλια που έχουν διατεθεί για την οικοδόμηση της εμπιστοσύνης, η υποστήριξη που προσφέρει στον τομέα του εμπορίου αλλά και το ότι έχει διαθέσει προσωπικό εκατό περίπου ατόμων στα σύνορα της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και Ουκρανίας, δείχνει το ενδιαφέρον της για την διένεξη και την επίλυσή της. Χρειάζεται όμως ένα στρατηγικό πλαίσιο για να συγκεντρώσει τις δράσεις της, διπλωματική πίεση προς τη Ρωσία, βοήθεια για την οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης ανάμεσα στην Δημοκρατία της Μολδαβίας και την Υπερδνειστερία καθώς και αφαίρεση των στρατιωτικών σημείων ελέγχου μεταξύ τους, αλλά και τροποποίηση των ειρηνευτικών συμφωνιών ⁹⁹.

4.3 Η πολιτική της Ρωσίας

Η Δημοκρατία της Μολδαβίας και η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι οι μόνοι παράγοντες που προσπάθησαν να αναπτύξουν ένα σχέδιο για την επίλυση της σύγκρουσης στην Υπερδνειστερία καθώς όπως φαίνεται και η Ρωσία έχει τον ίδιο στόχο. Η μόνη διαφορά είναι

⁹⁷ *Scurt istoric* (Σύντομο ιστορικό), Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.eubam.org/md/about/overview> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

⁹⁸ Nicu Popescu (2005), *The EU and Transnistria From Dead lock to Sustainable Settlement*, Paris, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.policy.hu/npopescu/ipf%2520info/IPF%25201%2520transnistria.pdf> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014] σελ. 4

⁹⁹ Nicu Popescu and Leonid Litra, « *TRANSNISTRIA: A BOTTOM-UP SOLUTION* », Διαθέσιμο στη δ/ση http://ecfr.eu/page/-/ECFR63_TRANSNISTRIA_BRIEF_AW.pdf, [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

η αντίληψη της Ρωσίας σχετικά με τη σύγκρουση, η οποία είναι διαφορετική από ό, τι της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η επίτευξη συναίνεσης τώρα εξαρτάται από τη συνεργασία και το συντονισμό των σχεδίων μεταξύ της Ρωσίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εν τέλει όμως εξαρτάται πολύ από την ίδια την Δημοκρατία της Μολδαβίας και τις αποφάσεις ή τις δράσεις που θα λάβει. Η Ρωσία και η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σε θέση να δώσουν μόνο συμβουλές. Ακόμα κι αν τα σχέδια αυτά διασφαλίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Ρωσία, η επιτυχία τους εξαρτάται από την δεσμευτικότητα και την εφαρμογή τους στη Δημοκρατία της Μολδαβίας.

Σε σύγκριση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ρωσία θέλει να δημιουργήσει το δικό της σενάριο, εκτός από το "5+2". Σύμφωνα με τον Βλαντίμιρ Σοκορ, το σχέδιο αποτελείται από τα ακόλουθα στοιχεία:

- Στη Δημοκρατία της Μολδαβίας και τη Υπερδνειστερία να γίνουν εκλογές, οι οποίες θα διεξαχθούν παράλληλα αλλά ξεχωριστά, ενώ η Υπερδνειστερία θα έχει μέλη της στη κυβέρνηση.
- Η Δημοκρατία της Μολδαβίας να "εγγυάται" το καθεστώς ουδετερότητας της, τη μη ένταξή της στο ΝΑΤΟ και την αποδοχή μόνο ρωσικών στρατευμάτων στο έδαφός της.

Σε αυτό το σενάριο, ο Σοκορ υποστηρίζει ότι η Δημοκρατία της Μολδαβίας θα μπορούσε να γίνει ένα «λειτουργικό κράτος», ενώ η Ρωσία θα είναι σε θέση να χειριστεί την κατάσταση, μέσω των εκπροσώπων της στο Κισινάου και το Τιράσπολ. Οι στόχοι αυτοί απαιτούν σοβαρές τροποποιήσεις στο Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Μολδαβίας. Σύμφωνα με το σχέδιο της Μόσχας, η Ρωσία και η Δημοκρατία της Μολδαβίας θα πρέπει πρώτα να συμφωνήσουν για το πώς θα εφαρμοστεί το σχέδιο και στη συνέχεια να ζητήσουν τη γνώμη και άλλων μελών που συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις του σχεδίου "5+2" για να επιβεβαιώσουν τη συμφωνία. Με την επικύρωση αυτού του σχεδίου η Δημοκρατία της Μολδαβίας θα αναγνώριζε για πρώτη φορά τη κυβέρνηση και τους ηγέτες της Υπερδνειστερίας ως νόμιμους.

Βεβαίως, η Ρωσία ρίσκαρε προτείνοντας αυτό το σχέδιο έχοντας δύο κύριους λόγους για να το κάνει. Είχε υπολογίσει και επεξεργαστεί όλες τις ερωτήσεις και απαντήσεις, έχοντας επίγνωση των αδυναμιών της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και αυτό της έδωσε τη

δυνατότητα εφαρμογής του δικού της σχεδίου επίλυσης. Επιπλέον, ακόμη και αν δεν εφαρμόσει αυτό το σχέδιο ψηφίσματος, πρόκειται να το χρησιμοποιήσει στις διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ.

Στο πλαίσιο αυτό, αντί της γραφής χωριστών προτάσεων επίλυσης των οποίων οι πιθανότητες υλοποίησης είναι μειωμένες, για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Ρωσία θα ήταν πιο σκόπιμο να επικεντρωθούν στη διμερή συνεργασία, προκειμένου να βρεθούν πραγματικές λύσεις.

Συμπεράσματα

Με την παρούσα εργασία έγινε μια ανασκόπηση στο ιστορικό της διένεξης της Υπερδνειστερίας και στις προσπάθειες που έχουν γίνει για να λυθεί το ζήτημα, ποια κράτη ενεπλάκησαν παίρνοντας θέση και ποιες προτάσεις τέθηκαν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Έγινε μια προσπάθεια να δοθεί έμφαση στο ρόλο που παίζει η διεθνής κοινότητα στις εξελίξεις της διένεξης και ποια η ενδεχόμενη πηγή ενδιαφέροντος τρίτων κρατών στα εδάφη της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, συμπεριλαμβανομένου την Υπερδνειστερία.

Συμπερασματικά, η σύγκρουση της Υπερδνειστερίας βρίσκεται ψηλά στην ατζέντα της διεθνούς κοινότητας καθώς η κλιμάκωσή της μπορεί να οδηγήσει σε επιδείνωση της ασφάλειας και της σταθερότητας στην Ευρώ-Ατλαντική ζώνη. Για την καλύτερη οικονομική ανάπτυξη της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και της Υπερδνειστερίας απαιτείται η στενή συνεργασία και ο συντονισμός δράσεων. Είναι γεγονός ότι θα είναι δύσκολο να καταλήξουμε σε μια μόνιμη λύση λόγω του μεγάλου αριθμού των εμπλεκόμενων φορέων, οι οποίοι έχουν συμφέροντα στην περιοχή¹⁰⁰. Η διεθνής αντίδραση πρέπει να είναι πιο συνεκτική και η συνεργασία μεταξύ του NATO και της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυτό πιο στενή.

Αυτή τη στιγμή η λύση είναι να ελαχιστοποιηθεί η ρωσική επιρροή στην περιοχή, πράγμα εξαιρετικά δύσκολο καθώς όλες οι προσπάθειες που έχουν γίνει προς την κατεύθυνση αυτή έχουν πέσει στο κενό. Η πολιτική της Ρωσίας σχετικά με την Υπερδνειστερία αλλά και ολόκληρη τη Δημοκρατία της Μολδαβίας δείχνει την επεκτατική της διάθεση στη περιοχή . Το εμπάργκο κρασιών, βασικός κλάδος της молδαβικής οικονομίας, αλλά και οι απειλές για διακοπή προμήθειας φυσικού αερίου με σαρκαστικές δηλώσεις όπως το « Ελπίζουμε ότι δεν θα παγώσετε», καταστούν κατανοητό στους Μολδαβούς ότι ο κλοιός στενεύει επικίνδυνα »¹⁰¹.

¹⁰⁰ Monalisa Giuglea(2012), *The Role Of The Diplomatic Negotiations In Dialogue Facilitation And Mediation: Case of Transnistria*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://cepeoffice.com/2012/06/11/the-role-of-the-diplomatic-negotiations-in-dialogue-facilitation-and-mediation-case-of-transnistria/> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

¹⁰¹ Nicholas Kristof (2014), *Moldova, the Next Ukraine*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.nytimes.com/2014/04/24/opinion/kristof-moldova-the-next-ukraine.html> [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

Η μεταβατική περίοδος της παγωμένης σύγκρουση μπορεί να είναι πολύ μεγάλη και δύσκολη. Είναι απαραίτητη μια διαφανής διεθνής συμμετοχή, όπως η διαδικασία διαπραγματεύσεων «5 + 2», που πλησίασε μια αποδεκτή στρατηγική την επίλυση της παγωμένης σύγκρουσης μεταξύ της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και της Υπερδνειστερίας, αλλά παρέμεινε μόνο σε υποθετικό επίπεδο, χωρίς καμία αξιοσημείωτη μεταβολή στη πραγματικότητα. Είναι συμφέρον του Μολδαβικού κράτους να προσεγγίσει τον ΟΗΕ και τον ΟΑΣΕ, και να αυξήσει τις δυνατότητες συνεργασίας με την ΕΕ ή το Συμβούλιο της Ευρώπης. Εξίσου σημαντική είναι η διατήρηση καλών σχέσεων με τις χώρες της ΚΑΚ (Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών).

Σήμερα το Κισινάου και το Τιράσπολ δεν κάνουν τίποτα άλλο από το να υπονομεύουν το ένα το άλλο μέσω δασμών και μέτρων, πολιτική που πρέπει να αλλάξει άμεσα και από τις δυο πλευρές. Στόχος πρέπει να είναι η Υπερδνειστερία να έχει περισσότερα συμφέροντα ως μέρος της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, παρά να διατηρήσει το σημερινό της status quo. Οι αυτονομιστές της Υπερδνειστερίας χρησιμοποιούν ψευδή οικονομικά στοιχεία για να υποστηρίξουν την προοπτική της ανεξάρτητης Υπερδνειστερίας. Η υπονόμηση ακριβώς αυτών των ισχυρισμών πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο των προσπαθειών για επανένωση της χώρας¹⁰². Στην ουσία πρόκειται για πρόβλημα νοοτροπίας του πληθυσμού, που συνεχίζει να είναι προσηλυτισμένος σε μια σοβιετική ουτοπία ακόμη και σήμερα. Αν και αυτό αποτελεί πρόβλημα που χρειάζεται επίλυση υψηλού επιπέδου, η αλλαγή πρέπει να αρχίσει από χαμηλότερο επίπεδο, δηλαδή κάθε πολίτης να επιθυμεί την αλλαγή.

¹⁰² Nicu Popescu (2005), *The EU and Transnistria From Dead lock to Sustainable Settlement*, Paris, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.policy.hu/npopescu/ipf%2520info/IPF%25201%2520transnistria.pdf> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

Box, E. P. G., and Jenkins, M. G. (1976), *Time Series Analysis forecasting and control*, Holden-Day, San Francisco.

Dan Dungaciu (2005), *Moldova ante portas*, Tritonic

Ioan Silviu Nistor (1995), *Istoria Românilor din Transnistria*, Eminescu

Matveev Denis (2009), *Moldova–Transnistria: Eforturi comune pentru un viitor prosper Procesul de negocieri*, Cu drag

Igor Botan (2009), *Reglementarea Transnistreana: o solutie europeana*, Adept

Andrei Brezianu, Vlad Spânu (2007), *Historical Dictionary of Moldova*, Scarecrow Press

Elena Bobcova (2009), *Moldova- Transnistria aspect sociale*, Cu drag

Marcin Kosienkowski (2012), *Continuity and Change in Transnistria's Foreign Policy after the 2011 Presidential Elections*, The Catholic University of Lublin Publishing House

Alexandru Baltag, Veaceslav Berbeca, Christopher J. Borgen, Denis Cenusă, Mete Hatay, Oazu Nantoi, Iia Roubanis, Irina Severin, Sylvia Tiryaki, Orestis Tringides, Radu Vrabie (2013) *Managing Intractable Conflicts: Lessons from Moldova and Cyprus*, Mensur Akgun

Richard G. Whitman, Stefan Wolff (2012), *The European Union as a Global Conflict Manager*, Routledge

Белая книга Приднестровье, (2006), Regnum, Moscova

Maresca, John J. (1996), *Why an OSCE Role in the Caucasus*, Security Dialogue 27(1)

Popescu Nicu (2003), *Effects and Ways of EU Involvement in Transnistrian Settlement*, Moldova Azi, Eastern Illinois University

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

Nicu Popescu and Leonid Litra, « *TRANSNISTRIA: A BOTTOM-UP SOLUTION* », Διαθέσιμο στη δ/νση http://ecfr.eu/page/-/ECFR63_TRANSNISTRIA_BRIEF_AW.pdf, [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

Nicu Popescu (2005), *The EU and Transnistria From Dead lock to Sustainable Settlement*, Paris, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.policy.hu/npopescu/ipf%2520info/IPF%25201%2520transnistria.pdf> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Popescu Nicu, *Noile oportunitati de solutionare al problemei transnistrene prin mecanismele Europei moderne*, Institutul de politici publice, Διαθέσιμο στη δ/νση http://www.policy.hu/npopescu/publications/ue_trans.pdf [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Vitalie Ciobanu (2004), *Proiectul Belkovski: Transnistria contra Basarabia*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.revista22.ro/proiectul-belkovski-transnistria-contra-basarabia-977.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Mihnea Berindei (2003), *Moldova: odorinta de Occident?*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.revista22.ro/moldova-o-dorinta-de-occident-570.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

S.O.S.! Școlile moldovenesti din regiunea transnistreană sunt pe cale de dispariție (2012), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.timpul.md/articol/s-o-s--scolile-moldovenesti-din-regiunea-transnistreana--sunt-pe-cale-de-disparitie-32255.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Patrick Cox (2014), *Transnistria is a slice of Cold War real estate — and even its name is in dispute*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.pri.org/stories/2014-03-24/transnistria-slice-cold-war-real-estate-and-even-its-name-dispute> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Ștefan Füle (2014), *Commissioner: Harassment of Romanian-language schools in Transnistria goes against right to education*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.enpi->

info.eu/eastportal/news/latest/36060/Commissioner:-Harassment-of-Romanian-language-schools-in-Transnistria-goes-against-right-to-education [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

United States Commission on Security and Cooperation in Europe, *Testimony : Ambassador William Hill, Head of OSCE Mission in Moldova-OSCE*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.csce.gov/index.cfm?FuseAction=ContentRecords.ViewWitness&ContentRecordId=207&ContentType=D&ContentRecordType=D&ParentType=H> [Πρόσβαση Δεκεμβρίου 2014]

OSCE solicita din nou Rusiei retragerea trupelor din Transnistria (2010), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.ziare.com/international/rusia/osce-solicita-din-nou-rusiei-retragerea-trupelor-din-transnistria-1106590> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Henry Srebrnik (2013), *The frozen conflict between Moldova and Transnistria* , Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.theguardian.pe.ca/Opinion/Letter-to-editor/2013-12-17/article-3546763/The-frozen-conflict-between-Moldova-and-Transnistria/1> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Andrew Andersen, *The Conflict in Transnistria: National Consensus is a Long Way off(1990 - present)*, Διαθέσιμο στη δ/νση http://www.conflicts.rem33.com/images/moldova/nistru_konflikt.htm[Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Oxana Mititelu (2012), *Tiraspol's shocking move: Primakov Memorandum has been brought to the forefront!*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://tribuna.md/en/2012/03/23/tiraspol%E2%80%99s-shocking-move-primakov-memorandum-has-been-brought-to-the-forefront/> [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

Dan Peleschuk (2014), «*Transnistria: Russia's beachhead in Europe*», Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/europe/130913/transnistria-russia-europe>[Πρόσβαση 17 Δεκεμβρίου 2014]

Operational Group of Russian Forces in Moldova, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.globalsecurity.org/military/world/russia/ogrv-moldova.htm> [Πρόσβαση 17 Δεκεμβρίου 2014]

ECHR , CASE OF ILAȘCU AND OTHERS v. MOLDOVA AND RUSSIA (Application no. 48787/99) art. 23 [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-61886#{%22itemid%22:\[%22001-61886%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-61886#{%22itemid%22:[%22001-61886%22]}) [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Centrul de Investigatii Jurnalistice, *Cartusele ruginite — paravan pentru tehnologii militare moderne* , Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.zdg.md/60/investigatii/1.php> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Ce va cere Rusia in schimbul retragerii armatei din Transnistria (2011), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://basarabialiterara.com.md/?p=10687> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Υπερδνειστερία (Δημοκρατία της Μολδαβίας), Διαθέσιμο στη δ/νση <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:175E:0613:0615:EL:PDF>, [Πρόσβαση 11 Δεκεμβρίου 2014]

Diana Railean, *Klimenko fuge de dosarul intentat de Ivanțoc*, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.zdg.md/182/politic/> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Elena Gorelova, Galina Șelari, *Costurile Conflictului transnistrean și beneficiile soluționării lui* ,CENTRUL DE INVESTIGAȚII STRATEGICE ȘI REFORME (CISR) , Chișiănu 2009 , Διαθέσιμο στη δ/νση <http://cizr-md.org/pdf/Report%20ROM%20Master%20Draft%20vEG.pdf> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

I.R.(2011), *Cum a evoluat economia Republicii Moldova in ultimii 20 de ani. Plus o comparatie cu Romania* ,Διαθέσιμο στη δ/νση http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-9156522-cum-evoluat-economia-republicii-moldova-ultimii-20-ani-plus-comparatie-romania.htm [Πρόσβαση 5 Δεκεμβρίου 2014]

Topul celor mai mari exportatori din Republica Moldova, Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.bis.md/pdf/Topurile%20celor%20mai%20mari%20exportatori.pdf> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Confrontation Between Transnistria and Moldova Deepening, Διαθέσιμο στη δ/ση <https://arirusila.wordpress.com/2013/06/28/confrontation-between-transnistria-and-moldova-deepening/> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Igor Boțan (2003), *Efectele “planului Kozak”*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.e-democracy.md/monitoring/politics/comments/200312031/> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Europe Report No 157, *Moldova: Regional tensions over Transdnistria*, Διαθέσιμο στη δ/ση [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/157_moldova_regional_tensions_over_transdnistria.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/europe/157_moldova_regional_tensions_over_transdnistria.pdf) [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

ISD, *Raport de analiză politică Transnistria Evoluția unui conflict înghețat și perspective de soluționare*, București, septembrie 2005, Premise, page 3, Διαθέσιμο στη δ/ση http://leader.viitorul.org/public/555/ro/raport_romania%20on%20transnistria%5B1%5D.pdf [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Russian Draft Memorandum on the basic principles of the state structure of a united state in Moldova (Kozak Memorandum), 2003, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.stefanwolff.com/files/Kozak-Memorandum.pdf> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Dan Dungaciu (2010), *Dosarul transnistrean*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.ziaristionline.ro/2010/11/26/dan-dungaciu-dosarul-transnistrean/> [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

Natalia Morari, *Aprilie 2009 - începutul procesului de revenire a Moldovei în componența României*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.europalibera.org/content/article/1889738.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Liliana Popescu (2013), *THE FUTILITY OF THE NEGOTIATIONS ON TRANSNISTRIA*, Διαθέσιμο στη δ/ση http://www.ejst.tuiasi.ro/Files/39/13_Popescu.pdf [Πρόσβαση 16 Δεκεμβρίου 2014]

Ionuț Țene, *Planul Stanislav Belkovski*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.napocanews.ro/2009/09/planul-stanislav-belkovski.html> [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

Petro Poroshenko Biography (2013), Διαθέσιμο στη δ/ση <http://orekhovao.wordpress.com/category/petro-poroshenko/> [Πρόσβαση 16 Δεκεμβρίου 2014]

Vladimir Socor (2005), *POROSHENKO DRAFTS, YUSHCHENKO LAUNCHES A PLAN FOR TRANSNISTRIA*, Διαθέσιμο στη δ/ση [http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=30305&no_cache=1#.VLJhanvGqF8](http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews[tt_news]=30305&no_cache=1#.VLJhanvGqF8) [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

George Damian (2005), *Iuscenko pregateste recunoasterea Transnistriei*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://m.hotnews.ro/stire/1219841> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Stefan Wolff, *The Prospects of a Sustainable Conflict Settlement for Transnistria*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.stefanwolff.com/files/The%20Prospects%20of%20a%20Sustainable%20Conflict%20Settlement%20for%20Transnistria.pdf> page 18 [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Vladimir Socor (2005), *POROSHENKO ADOPTS PRIMAKOV'S CONCEPT FOR TRANSNISTRIA SETTLEMENT*, Διαθέσιμο στη δ/ση [http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=30407&no_cache=1#.VLKDSHvGqF8](http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews[tt_news]=30407&no_cache=1#.VLKDSHvGqF8) [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

United States mission to the OSCE, *In Brief: Moldova and the OSCE*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://osce.usmission.gov/moldova.html> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Nicolae Filipescu (2004), *Irelevanta penibila a OSCE*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.revista22.ro/irelevanta-penibila-a-osce-865.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Nicu Popescu, I.P.P., *Noile oportunitati de solutionare al problemei transnistrene prin mecanismele Europei modern*, Διαθέσιμο στη δ/ση http://www.policy.hu/npopescu/publications/ue_trans.pdf [Πρόσβαση 5 Δεκεμβρίου 2014]

William Hill: *Rezolutia AP OSCE referitor la Moldova a fost sustinuta de majoritatea larga a parlamentarilor*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://2011.europa.md/stiri/show/99/william-hill->

[rezolutia-ap-osce-referitor-la-moldova-a-fost-sustinuta-de-majoritatea-larga-a-parlamentarilor](#)

[Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Nicu Popescu, UNISCI Discussion Paper, *THE EU AND TRANSNISTRIA*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://revistas.ucm.es/index.php/UNIS/article/viewFile/UNIS0606130247A/28143>

[Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Nicu Popescu, Occasional Paper no60, *The EU in Moldova – Settling conflicts in the neighbourhood*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/occ60.pdf> , page 31 [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

EU Delegation at UN (2005), *EUHR Solana comments on the appointment of an EU Special Representative for Moldova*, Διαθέσιμο στη δ/ση http://eu-un.europa.eu/articles/es/article_4472_es.htm [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

Puncte de reper, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://infoeuropa.md/puncte-de-reper/> [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

EU/Moldova Action Plan, Co-operation for the settlement of the Transnistria conflict, http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/action_plans/moldova_enp_ap_final_en.pdf page 11 [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Scurt istoric, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.eubam.org/md/about/overview> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Istoria republicii Moldova pe scurt, Διαθέσιμο στη δ/ση http://www.informator.md/ro/despre-moldova/descopera-moldova/istoria-si-cultura/53_istoria-republicii-moldova-pe-scurt/ [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

R.A.S.S. Moldovenească (1924-1940) Privire sinoptică, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.morarup.narod.ru/RASSM.htm> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM) (1940 - 1991), Διαθέσιμο στη δ/ση http://istoria.md/articol/5/Republica_Sovietic%C4%83_Socialist%C4%83_Moldoveneasc%C4%83_RSSM [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Nicolae Filipescu (2004), *Irelevanta penibila a OSCE*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.revista22.ro/irelevanta-penibila-a-osce-865.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Eduard Ovidiu Ohanesian (2012), *Investigație din presa română: "Transnistria produce armament de contrabandă pentru țările africane"*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.timpul.md/articol/investigaie-din-presa-romana-transnistria-produce-armament-de-contrabanda-pentru-arile-africane-37145.html> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Radu Vrabie (2010), *Rolul UE în reglementarea conflictului transnistrean*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.timpul.md/articol/rolul-ue-in-reglementarea-conflictului-transnistrean-18574.html>, [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

Mitchell A. Orenstein and Kálmán Mizsei (2014), *Moldova in the Middle, The Newest Front in the Battle Between Russia and the West*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.foreignaffairs.com/articles/141181/mitchell-a-orenstein-and-kalman-mizsei/moldova-in-the-middle> [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

Natalya Belitser (2013), *Transnistrian Conflict: State of Affairs and Prospects of Settlement*, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.blackseanews.net/en/read/55025> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Solutionare conflictului Transnistrean, Caracteristica succinta a procesului de negocieri, Διαθέσιμο στη δ/ση http://www.ipp.md/public/files/Proiecte/blacksee/rom/Aparece_ROM.pdf σελ.3-6 [Πρόσβαση 10 Δεκεμβρίου 2014]

Georgi Kamov (2006), *EU's role in conflict resolution: the case of the Eastern enlargement and neighbourhood policy areas*, Institut Europeen des Hautes Etudes Internationales, June 2006, Διαθέσιμο στη δ/ση <http://www.ie-ei.eu/IE-EI/Ressources/file/memoires/2006/KAMOV.pdf> σελ. 56 [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

ECHR, *SECȚIUNEA A PATRA, DECIZIE CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATE Cererilor nr.43370/04, 8252/05 și 18454/06 depuse de Alexei CATAN și Alții împotriva Moldovei și Rusiei*, Διαθέσιμο στη δ/ση

http://justice.md/file/CEDO_decisions/Moldova/CATAN%20SI%20ALTII%20%28ro%29.pdf
f [Πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2014]

Report No.17886-MD Republic of Moldova, Economic Review of the Transnistria Region ,
1998, Διαθέσιμο στη δ/νση http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/1999/06/03/000178830_98111703554834/Rendered/PDF/multi0page.pdf [Πρόσβαση 5 Δεκεμβρίου 2014]

Moldova GDP 1990-2015 , Διαθέσιμο στη δ/νση
<http://www.tradingeconomics.com/moldova/gdp> [Πρόσβαση 20 Ιανουαρίου 2015]

Vladimir Socor (2013), *Russia Trips up Ukraine's OSCE Chairmanship in Transnistria*,
Διαθέσιμο στη δ/νση
http://www.jamestown.org/regions/russia/single/?tx_ttnews%5Bpointer%5D=71&tx_ttnews%5Btt_news%5D=40502&tx_ttnews%5BbackPid%5D=48&cHash=a5c2e88364662a416f7a6a757dbb01cb#.VMLIpS7GqF9 [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

Dan Dungaciu (2010), *DosarulTransnistrean*, Διαθέσιμο στη δ/νση
<http://www.ziaristionline.ro/2010/11/26/dan-dungaciu-dosarul-transnistrean/> [Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]

Monalisa Giuglea (2012), *The Role Of The Diplomatic Negotiations In Dialogue Facilitation And Mediation: Case of Transdnistria*,
Διαθέσιμο στη δ/νση <http://cepeoffice.com/2012/06/11/the-role-of-the-diplomatic-negotiations-in-dialogue-facilitation-and-mediation-case-of-transdnistria/> [Πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2014]

Nicholas Kristof (2014), *Moldova, the Next Ukraine*, Διαθέσιμο στη δ/νση
<http://www.nytimes.com/2014/04/24/opinion/kristof-moldova-the-next-ukraine.html>
[Πρόσβαση 12 Δεκεμβρίου 2014]